

TIESAS PROCESA IZSPĒLE CILVĒKTIESĪBĀS

Latvijas Republikas atbilde uz Ziedoņa Krāsotāja pieteikumu Eiropas Cilvēktiesību tiesai par Eiropas Cilvēktiesību pamatbrīvības aizsardzības konvencijas 10. panta pārkāpumu, kā arī konvencijas 8. pantu kopsakarā ar konvencijas 13. un 14. pantu

OTRAIS DUBLS

Rīga, 2023

SATURA RĀDĪTĀJS

BŪTISKO FAKTU IZKLĀSTS.....	3
KĀZUSA ANALĪZES KOPSAVILKUMS	4
1. PAR PRASĪBAS PIENĒMAMĪBU IZSKATĪŠANAI	5
1.1. Lietas pieņemamības kritērijs Konvencijas 34. un 35. panta ietvarā.....	5
2. PAR KONVENCIJAS 10. PANTA PĀKĀPUMU	10
2.1. Konvencijas 10. panta piemērojamība	12
2.2. Konvencijas 10. pantā paredzēto tiesību ierobežojums	13
2.3. Konvencijas 10. pantā noteiktais ierobežojums ir noteikts ar likumu	14
2.4. Konvencijas 10. panta ierobežojuma leģitīmais mērķis	16
2.5. Ierobežojuma nepieciešamība demokrātiskā sabiedrībā	17
2.6. Vārda brīvības tiesību ierobežošana kā neatliekama sociālā vajadzība.....	18
2.7. Vārda brīvības atņemšana un samērīgums ar tās leģitīmo mērķi	20
3. PAR KONVENCIJAS 8. PANTA PĀRKĀPUMU KOPSAKARĀ AR KONVENCIJAS 13. UN 14. PANTU	23
3.1. Konvencijas 8. panta kopsakarā ar Konvencijas 13. un 14. pantu piemērojamība.....	24
3.2. Konvencijas 8. panta kopsakarā ar Konvencijas 13. un 14. pantu pārkāpums	25
NORMATĪVO AKTU UN IZMANTOTĀS LITERATŪRAS SARAKSTS	29

BŪTISKO FAKTU IZKLĀSTS

No lietas faktiskajiem apstākļiem izriet, ka Ziedoni Krāsotāju (turpmāk – **Pieteicējs**) neapmierināja Latvijas Republikas Saeimas lēmums neizvirzīt tālāk Civilās savienības likumu. Lai pievērstu sabiedrības uzmanību, tai skaitā politiķu, uzmanību, Pieteicējs, ar Cēsu koncertzāles vadītāja atļauju, koncertzāles vestibilā izstādīja mākslas darbu ar nosaukumu “Jēzus ballīte” (turpmāk – **mākslas darbs**).¹ Tomēr Cēsu novada pašvaldības policija pēc vairāku cilvēku iesniegumiem ieradās koncertzālē ar lūgumu izvērtēt mākslas darba atrašanos Cēsu koncertzāles vestibilā. Nolūkā veikt performanci, Pieteicējs, sazinoties ar vietējās avīzes “Pļava” žurnālisti, lūdza informēt par šādas performances norisi. Performances rezultātā Cēsu novada pašvaldības policija Pieteicēju sauca pie administratīvās atbildības, atņemot mākslas darbu.

Drīz vien par Pieteicēju digitālajā vidē tika publicēts raksts “Ziedonis Krāsotājs: skandalozais geju mākslinieks. Kas viņš ir?”, kas tika pārpublicēts sociālo tīklu platformā “Twitter” (turpmāk – **Twitter aplikācija**). Zem šī raksta divi interneta lietotāji ar lietotājevārdu “Gunārs” un “Ugh” uzrakstīja divus komentārus. Uzskatot šos komentāru par potenciāliem vardarbības draudiem, Pieteicējs ar iesniegumu vērsās Valsts policijā, lūdzot uzsākt kriminālprocesu pret komentāru autoriem, tomēr Valsts policija atteicās ierosināt kriminālprocesu. Par Valsts policijas lēmumu Pieteicējs iesniedza sūdzību prokuroram. Tomēr arī prokurors kriminālprocesu neierosināja. Pieteicējs vērsās ar sūdzību Eiropas Cilvēktiesību tiesā (turpmāk – **ECT**) norādot uz Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – **Konvencija**) 10. panta pārkāpumu, kā arī Konvencijas 8. panta pārkāpumu kopsakarā ar Konvencijas 13. pantu un Konvencijas 14. pantu. Sūdzībā Pieteicējs norādīja, ka nepamatoti, tika sodīts par viņa īstenoto māksliniecisko performanci, pamatojot to ar citu cilvēku reliģisko jūtu aizsardzību. Vienlaikus norādot, ka Latvijas Republika neesot izpildījusi savu pozitīvo pienākumu nodrošināt efektīvu tiesību aizsardzības mehānismu, lai pasargātu personu no naida runas, un ka amatpersonu pieņemtie lēmumi un bezdarbība ir balstīta uz noraidošu attieksmi pret Pieteicēja seksuālo orientāciju. Savukārt Latvijas Republikas valdība (turpmāk – **Atbildētājs**) aicināja noraidīt Pieteicēja sūdzību, norādot, ka Pieteicēja īstenotās aktivitātes traucēja sabiedrisko mieru un aizskāra citu cilvēku tiesības. Kā arī Atbildētājs norādīja, ka Pieteicējam esot bijusi iespēja izmantot efektīvus tiesību aizsardzības līdzekļus gan attiecībā uz viņam piemēroto administratīvo sodu, gan attiecībā uz sūdzību par naida runu.

---

¹ Kāzuss [1], [2].

KĀZUSA ANALĪZES KOPSAVILKUMS

- [1] Atbildētājs uzskata, ka prasība nav pieņemama izskatīšanai ECT Konvencijas 35. panta pirmās daļas izpratnē. ECT noteiktais lietu pieņemamības kritērijs nav apmierināts, proti, Pieteicējs nav izsmēlis efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli nacionālā līmenī.
- [2] Atbildētājs uzskata, ka vārda brīvības ierobežojums bija samērīgs, jo tiek sasniegts leģitīmais mērķis – citu cilvēku tiesību aizsardzība un morāles aizsardzība. Attēlojot reliģisko simbolu kā dīdžeju var uzskatīt, ka mākslas darbs un performance skāra konkrētās sabiedrības grupas "būtisku identitātes elementu", tādējādi ietekmējot to locekļu cieņu un jūtas, kas ietilps morāles tvērumā.
- [3] Tāpat Atbildētājs uzsver, ka reliģiskās pārliecības kontekstā ir vispārējā prasība nodrošināt Konvencijas 9. pantā garantēto tiesību miermīlīgu izmantošanu šādu pārliecību piekritējiem, tostarp pienākums pēc iespējas izvairīties no izpausmes, kas attiecībā uz reliģiskajiem simboliem ir nepamatoti aizskaroša citiem, kas konkrētajā situācijā netika ievērots.
- [4] Atbildētājs uzskata, ka Valsts policija izpildīja savu no likuma izrietošo pozitīvo pienākumu. Valsts policija veica pārrunas gan ar personu ar interneta lietotājmārdi "Gunārs", gan ar personu ar lietotājmārdi "Ugh" un nekonstatēja nekādu nodomu no šo personu puses vai būtisku kaitējumu Pieteicējam.
- [5] Atbildētājs arī uzskata, ka nav notikusi nekāda diskriminācija no Valsts policijas puses Pieteicēja seksuālās orientācijas dēļ, jo personas var tikt un ir tikušas sodītas par naida runu pret personu tās seksuālās orientācijas dēļ. Valsts policija vienkārši izvērtējot situāciju konstatēja, ka nebija vajadzība uzsākt kriminālprocesu balstoties uz lietas faktiskajiem apstākļiem.

1. PAR PRASĪBAS PIENĒMAMĪBU IZSKATĪŠANAI

1.1. Lietas pieņemamības kritērijs Konvencijas 34. un 35. panta ietvarā

[1] Konvencijas 34. pants noteic, ka ikviena fiziska vai juridiska persona, personu grupa vai nevalstiska organizācija var iesniegt sūdzību ECT, ja tā uzskata, ka kāda no Konvencijas dalībvalstīm ir pārkāpusi Konvencijas vai tās papildprotokolos garantētās tiesības.² Proti, lai vērstos ECT, pieteicēja sūdzībai ir jāatbilst diviem nosacījumiem -, (i) sūdzībai ir jāiekļaujas vienā no šā panta minētajām personu kategorijām un (ii) jāspēj pierādīt, ka attiecībā pret pieteicēju ir pārkāptas Konvencijas vai tās papildprotokolos garantētās tiesības.³

[2] Savukārt, lai pieņemtu lēmumu par prasības pieņemamību izskatīšanai ECT, ir jāņem vērā Konvencijas 35. pants, kas noteic lietu pieņemamības kritērijus, kas ir savstarpēji saistīti.⁴ Konvencijas 35. panta pirmā daļa noteic, ka ECT izskata lietu vienīgi tad, ja ir izsmeltas visas nacionālās apstrīdēšanas vai pārsūdzības iespējas un ja sūdzība ir iesniegta četru mēnešu laikā, skaitot no dienas, kad ticis pieņemts galīgais lēmums minētajā lietā.⁵ Atbildētājs norāda, ka lietā nav strīda par četru mēnešu termiņa ievērošanu.⁶

[3] No lietas faktiskajiem apstākļiem izriet, ka Pieteicējs vērsās ECT, pamatojot savu sūdzību ar argumentiem, ka Atbildētājs esot nepamatoti, ierobežojis Pieteicēja kā mākslinieka tiesības uz jaunrades brīvību, sodot viņu par īstenoto māksliniecisko performanci. Papildus pieteikumā ECT Pieteicējs skaidro, ka Atbildētājs neesot izpildījis savu pozitīvo pienākumu nodrošināt efektīvu tiesību aizsardzības mehānismu, lai pasargātu Pieteicēju no naida runas, un, ka valsts amatpersonu pieņemtie lēmumi un bezdarbība tika balstīta uz noraidošu attieksmi pret Pieteicēja seksuālo orientāciju.⁷

---

² Ārlietu ministrija. Sūdzības iesniegšana Eiropas Cilvēktiesību tiesā. 16.08.2021. Pieejams: https://www.mfa.gov.lv/lv/sudzibas-izskatisana-eiropas-cilvektiesibu-tiesa?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com [skatīts 01.04.2023.].

³ ECT 2013. gada 7. novembra spriedums lietā Vallianatos un citi pret Grieķiju (iesnieguma nr. 29381/09; 32684/09), 47. rindkopa.

⁴ Practical Guide on Admissibility Criteria. Strasbourg: Council of Europe publishing, 2022, p.41.

⁵ Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzība konvencija. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/649>

⁶ Kāzuss [D].

⁷ Kāzuss [12].

[4] ECT ir noteikusi, ka valstīm kopumā ir plašāka rīcības brīvība jautājumos, kuri skar morālās un reliģiskās vērtības, kas ir raksturīgas konkrētajai sabiedrībai,⁸ un, ka valsts pamatpienākums ir nodrošināt savstarpēju iecietību un mierīgu līdzpastāvēšanu reliģisko un nereliģisko sabiedrības grupu starpā.⁹ Tas cita starpā nozīmē, ka valstij ir ne tikai tiesības, bet arī pienākums rūpīgi līdzsvarot reliģisko un nereliģisko sabiedrības grupu līdzpastāvēšanu. Tāpēc Atbildētājs nepiekrīt Pieteicēja izvirzītajam argumentam, ka nepamatoti tika ierobežotas Pieteicēja tiesības uz vārda brīvību, jo šajā situācijā, kad Pieteicējs veica māksliniecisko performanci, dziedot līdzīgu skandām skaļi atskaņotajai Sema Smita dziesmai *“I’m not here to make friends”* un izlejot sarkanās krāsas substanci uz sava mākslas darba, uz kura bija attēlots Jēzus, bija tiesības Pieteicēja māksliniecisko performanci ierobežot, lai panāktu līdzsvaru starp reliģisko sabiedrības grupu pārstāvju tiesībām, kuri apmeklēja Cēsu koncertzāli.

[5] Lai gan likums ir bezkaislīgs, kompetentajām amatpersonām un tiesām, kuras konkrētās lietas ietvarā ir tiesīgas izskatīt lietu, jāņem vērā katras lietas individuālās pazīmes un situācijas faktiskie apstākļi, jo pretējā gadījumā tas novestu pie tā, ka bezkaislīga tiesneša priekšā, kurš strikti ievēro likuma burtu, izlemjot konkrēto lietu netiktu ņemts vērā konkrētās lietas individuālās pazīmes un lietas konkrētās situācijas apstākļi,¹⁰ un tādējādi lieta varētu tikt politizēta.¹¹ Pamattiesības ir tiesību minimums, kas piemīt ikvienai cilvēciskai būtnei, taču šī minimuma noliegšana otrai personai faktiski nozīmē arī otras personas cilvēciskuma noliegšana,¹² t.i., nedrīkst izveidoties situācija, ka reliģisko grupu pārstāvju tiesības tiek pilnībā ignorētas, lai nereliģisko grupu pārstāvis spētu īstenot savas tiesības uz vārda brīvību ar mākslinieciskās performances palīdzību.

---

⁸ECT 1996. gada 25. novembra spriedums lietā Wingrove pret Apvienoto Karalisti (iesnieguma nr. 17419/90), 58. rindkopa.

⁹ECT 2018. gada 25. oktobra spriedums lietā E.S. pret Austriju (iesnieguma nr. 38450/12), 53. rindkopa.

¹⁰Langenbuhere K. Tiesnešu tiesību attīstība un iztulkošana. Metodoloģisks pētījums par tiesnešu tiesību tālākveidošanu vācu civiltiesībās, 2005, pieejams [https://juristavards.lv/wwwraksti/JV/BIBLIOTEKA/GRAMATAS/TNA_\(E-5\)-LANGENBUHERE_TIESNESU%20TIESIBU%20ATTISTIBA.PDF](https://juristavards.lv/wwwraksti/JV/BIBLIOTEKA/GRAMATAS/TNA_(E-5)-LANGENBUHERE_TIESNESU%20TIESIBU%20ATTISTIBA.PDF)

¹¹Hopt K. Die dritte Gewalt als politischer Faktor, Eine Fallstudie zur Reform der Wahlkreiseinteilung in den USA . Berlin, 1969, https://primolatvija.hosted.exlibrisgroup.com/primo-explore/fulldisplay?docid=TN_cdi_jstor_primary_44305266&context=PC&vid=371KISCLU_VU1&lang=lv_LV&search_scope=default_scope&adaptor=primo_central_multiple_fe&tab=default_tab&query=any%2Ccontains%2CDie%20dritte%20Gewalt%20als%20politischer%20Faktor%2C%20Eine%20Fallstudie%20zur%20Reform%20der%20Wahlkreiseinteilung%20in%20Oden%20USA&offset=0

¹²Līce K. Pamattiesības. Jurista Vārds, 2022, Nr. 7 (1221), 34.-35.lpp, Pieejams: <https://juristavards.lv/doc/280608-pamattiesibas/>

[6]Turklāt “tiesisks aizsardzības līdzeklis” Konvencijas 13. panta ietvarā nenozīmē tādu tiesiskās aizsardzības līdzekli, kam jābūt veiksmīgam, bet gan vienkārši pieejamam tiesiskās aizsardzības līdzeklim iestādē, kas ir kompetenta izskatīt sūdzību pēc būtības.¹³ Proti, Konvencijas 13. pants garantē pieejamu tiesiskās aizsardzības līdzekli, bet ne veiksmīgu iznākumu.¹⁴ Vērtējot, ka Pieteicējam bija tiesības pārsūdzēt administratīvā pārkāpuma procesā pieņemto Cēsu novada pašvaldības lēmumu, ko Pieteicējs arī darīja¹⁵, pārsūdzot to augstākai amatpersonai, kas to atstāja negrozītu, bet sūdzību noraidīja, savukārt augstākas amatpersonas lēmumu pārsūdzot pirmās instances tiesā, par kuras pieņemto tiesas spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību, ir secināms, ka Atbildētājs bija nodrošinājis Pieteicējam tiesību aizsardzības līdzekļus savu tiesību aizsardzībai.

[7]Pēc izteikumiem Twitter aplikācijā, kas tika vērsti pret Pieteicēju, uzskatot, ka ir pārkāpts Krimināllikuma (turpmāk – **KL**) 150. pants¹⁶, Pieteicējs ar iesniegumu vērsās Valsts policijā, lūdzot saukt izteikumu autorus pie kriminālatbildības. Valsts policija, veicot resorisko pārbaudi, proti, noskaidrojot nepieciešamo informāciju, sazinoties ar komentāra autoriem “Gunāru” un “Ugh” un izvērtējot informāciju, kas tik iegūta resoriskās pārbaudes ietvaros, atteicās ierosināt kriminālprocesu.

[8]Pieteicējs izmantoja savas tiesības pārsūdzēt Valsts policijas lēmumu prokuroram. Prokurors atbildē uz Pieteicēja sūdzību norādīja,¹⁷ ka, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma (turpmāk - **KPL**) 377. panta 1. punktu,¹⁸ nav pamata uzsākt kriminālprocesu, jo nav konstatējams būtisks kaitējums, kas ir viens no pamatkritērijiem personu saukšanai pie kriminālatbildības atbilstoši KL 150. panta pirmajai daļai. Būtiska kaitējuma kritēriji ir minēti Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību (turpmāk – **Īpašais likums**) 23. pantā.¹⁹

---

¹³ECT 1983. gada 17. novembra lieta C pret Apvienoto Karalisti, Komisijas lēmums (pieteikuma nr. 9276/81).Pieejams: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-74155%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-74155%22]})

¹⁴ECT 1983. gada 17. novembra lieta C pret Lielbritāniju, Komisijas lēmums (pieteikuma nr. 9276/81). Pieejams: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-74155%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-74155%22]})

¹⁵ Kāzuss [7]

¹⁶ Krimināllikums, Latvijas Vēstnesis, 1998, Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/88966-kriminallikums>

¹⁷ Kāzuss [11]

¹⁸ Kriminālprocesa likums. Latvijas Vēstnesis, 2005, 377. panta 1. punkts, kas noteic, ka nedrīkst uzsākt kriminālprocesu, ja nav noticis noziedzīgs nodarījums.

¹⁹ Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību. Latvijas Vēstnesis, 1998, 23. pants.

[9]Šā panta pirmās daļas 3. punktā ir minēts, ka atbildība par Krimināllikumā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, ar kuru radīts būtisks kaitējums, iestājas, ja noziedzīga nodarījuma rezultātā ievērojami apdraudētas citas ar likumu aizsargātas intereses. Krimināllikumā būtisks kaitējums kā ar nodarījumu izraisītais negatīvais rezultāts kalpo par robežšķirtni, kas ļauj noziedzīgu nodarījumu nošķirt no citiem mazāk kaitīgiem nodarījumiem.²⁰ Lai būtu pamats atzīt būtiska kaitējuma esību Īpašā likuma 23. panta pirmās daļas 3. punkta gadījumā, nepieciešams konstatēt, ka vismaz viena, ar likumu aizsargāta interese ir apdraudēta ievērojami. Savukārt, ja personas nodarījuma rezultātā ir nebūtiski, nedaudz, maznozīmīgi, minimāli, mēreni defektēta viena vai vairākas intereses, nodarījums nesasniedz to kaitīguma pakāpi, kas raksturo noziedzīgu nodarījumu.²¹ Augstāk minēto cita starpā ir atzinusi arī *ECT lietā Liivik pret Igauniju*, nosakot, ka tas, ka persona ir izdarījusi likumpārkāpumu, pats par sevi nevar tikt uzskatīts par kaitējumu, jo tādā gadījumā varētu tikt uzskatīts, ka jebkurš likumpārkāpums ir krimināli sodāms un jebkuru pārkāpumu būtu tādā gadījumā jāatzīst par “būtisku”.²² Tādēļ, vērtējot to, vai Satversmē garantēto, un ar likumu aizsargāto, interešu apdraudējums ir būtisks, jāņem vērā, ka apdraudējumam ir jābūt ievērojamam, un tas ir jāvērtē saistībā ar konkrētā nodarījuma faktiskajiem apstākļiem.²³ Savukārt, lietā esošie faktiskie apstākļi nav tādi, kas norāda uz ievērojamu Pieteicēja interešu apdraudējumu, proti, tas vien, ka Twitter aplikācijā komentāra autors “Gunārs” izteica savu viedokli, un persona ar lietotājevārdu “Ugh” - vienīgi nepatiku pret netradicionālās seksuālās orientācijas personām Latvijā, nenozīmē, ka personām bija nodoms nodarīt kādam pāri vai aizskārt citu personu intereses, kā rezultātā nav konstatējama šā noziedzīga nodarījuma sastāva subjektīvās puses pazīme “tiešs nodoms”.

[10]Lietas ietvaros būtiski minēt KL teorijā nostiprināto humānisma principu, ar kuru jāsaprot, ka konkrētās lietas ietvaros, amatpersonām un iestādēm ir jādarbojas savas kompetences ietvaros, to vienlaikus nepārkāpjot (*ultra vires*). Valsts policijai nav tiesības rīkoties pretēji likumam un prezumēt, ka visi izteikumi ir sodāmi. Atbilstoši KPL 373. panta trešās daļai policijas darbiniekiem ir jāievēro likumā “Par

---

²⁰Hamkova D. Tiesu prakse lietās, kurās noziedzīga nodarījuma sastāva pazīme ir būtisks kaitējums. Latvijas Republikas Augstākā tiesa, 2018, Pieejams: https://www.at.gov.lv/files/uploads/files/6_Judikatura/Tiesu_prakses_apkopojumi/2018/Apkopojums_butisks%20kaitejums_15_03_2018.docx 40. lpp.

²¹ Turpat.

²²ECT 2009. gada 25. jūnija spriedums lietā Liivik pret Igauniju, (pieteikuma nr. 12157/05), 100. rindkopa. Pieejams: <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%22itemid%22:%22001-93250%22>

²³ Ambrasa I. Naida runas un naida noziegumu atpazīšanas un izmeklēšanas prakses problemaspekti Latvijas Republikā. Latvijas Republikas tiesībsargs, 2016, Pieejams: https://www.tiesibsargs.lv/wp-content/uploads/2022/07/naida_noziegumu_un_naida_runas_izmeklesana_lv_2016_1496214733.pdf, 85. lpp.

policiju” iekļautās pilnvaras. Atbilstoši likumam “Par policiju” 12. panta pirmās daļas 3. punktam policijas darbinieka ir tiesīgs sazināties ar sazināties ar personām,²⁴ kas cita starpā nozīmē, ka, uzsākot resorisko pārbaudi, policijas darbinieks ir tiesīgs aptaujāt personas, kuras var būt saistītas ar notikumu.²⁵ Tādējādi secināms, ka Valsts policija rīkojās savas kompetences ietvaros, izskatot konkrētos apstākļus, un konstatējot, ka personas ar lietotājevārdu “Gunārs” un “Ugh” komentāri tika publicēti, nepārkāpjot savas tiesības uz vārda brīvību. Savukārt, prokurors, izskatot Pieteicēja sūdzību par Valsts policijas lēmumu, Pieteicējam paskaidroja, ka viens no pamatkritērijiem, lai kādu sauktu pie atbildības par naida runu, ir nepieciešamība konstatēt būtisku kaitējumu, tomēr šajā situācijā tas nav konstatējams.

[11] Ja Pieteicējs uzskata, ka ir cietušais, tad Pieteicējam ir tiesības prokurora lēmumu pārsūdzēt amatā augstākam prokuroram, atbilstoši KPL 373. panta piektajai daļai kopsakarā ar KPL 369. panta otrās daļas pirmo punktu. Savukārt amatā augstāka prokurora lēmumu atbilstoši KPL 337. panta trešajai daļai var pārsūdzēt nākamajam amatā augstākam prokuroram.²⁶ Līdz ar to secināms, ka Atbildētājs KPL ir ietvēris regulējumu, kas paredz iespēju personām, kas sevi uzskata par cietušo, pārsūdzēt pieņemto lēmumu par atteikšanos ierosināt kriminālprocesu, un tādējādi ir izpildījis savu pozitīvo pienākumu.

[12] Atbildētājs uzskata, ka Konvencijas 35. panta pirmajā daļā ECT noteiktais lietu pieņemamības kritērijs nav apmierināts, proti, Pieteicējs nav izsmēlis visus sev pieejamos tiesību aizsardzības līdzekļus. No tā izriet, ka sūdzība par Konvencijas 10. panta pārkāpumu un Konvencijas 8. panta pārkāpumu kopsakarā ar Konvencijas 13. un 14. pantu nav pieņemama izskatīšanai ECT.

Atbildētājs apstrīd Pieteicēja tiesības celt prasību ECT

---

²⁴Par policiju. Latvijas Republikas Augstākās Padomes un Valdības Ziņotājs, 1991, 12. panta pirmās daļas 2. punkts. (sk.: likumam “Par policiju” 12. panta pirmās daļas 3. punktam policijas darbinieks ir tiesīgs veikt personu aptauju, pieņemt paskaidrojumus, kā arī izsaukt uz policijas iestādi jebkuru personu sakarā ar lietām un materiāliem, kuru izskatīšana ir policijas kompetencē.)

²⁵Fjodorovs J. Kas ir policijas resoriskā pārbaude?, Jurista Vārds, 2010, Nr.21 (616), Pieejams: <https://m.juristavards.lv/doc/210400-kas-ir-policijas-resoriska-parbaude/>

²⁶Kriminālprocesa likuma 337. panta trešā daļa noteic, ka šā panta otrās daļas 3. punktā, kas noteic, ka sūdzību nodod izmeklēšanai par prokurora rīcību vai lēmumiem amatā augstākam prokuroram minētā sūdzības izskatītāja – amatā augstāka prokurora – lēmums pirmstiesas procesā nav pārsūdzāms. Tomēr, ja persona ir pārsūdzējusi šā panta otrās daļas 3. punktā minēto personu rīcību vai lēmumu saistībā ar kriminālprocesa izbeigšanu un nepiekrīt sūdzības izskatītāja - amatā augstāka prokurora - pieņemtajam lēmumam, var pārsūdzēt šo lēmumu nākamajam amatā augstākam prokuroram, kura lēmums pirmstiesas kriminālprocesā nav pārsūdzāms.

2. PAR KONVENCIJAS 10. PANTA PĀKĀPUMU

[13] Satversmes 100. pants noteic, ka ikvienam ir tiesības uz vārda brīvību, kas ietver tiesības brīvi iegūt, paturēt un izplatīt informāciju, paust savus uzskatus. Cenzūra ir aizliegta. Savukārt Satversmes 113. pants noteic, ka valsts atzīst zinātniskās, mākslinieciskās un citādas jaunrades brīvību, kā arī aizsargā autortiesības un patenttiesības.²⁷ Šaurākā nozīmē jaunrade apzīmē darbību, kuras rezultātā rodas oriģināli, agrāk nebijuši garīgās darbības rezultāti, piemēram, Pieteicēja izveidotais mākslas darbs. Satversmē tiesībās uz jaunrades brīvību ir ietverts aizliegums ierobežot mākslinieciskās izteiksmes brīvību gadījumos, kad autora viedoklis par konkrēto tematu nav "pareizs" vai neatbilst citu personu viedoklim.²⁸

[14] Konvencijas 10. panta pirmā daļa paredz, ka ikvienam ir tiesības brīvi izteikties. Šīs tiesības ietver uzskatu brīvību un tiesības saņemt un izplatīt informāciju un idejas bez iejaukšanās no publisko institūciju puses un neatkarīgi no valstu robežām.²⁹ Reliģijas brīvību aizsargā Konvencijas 9. pants.³⁰ Apzinoties, ka sabiedrība ir brīva, vienlaikus jāpieņem, ka brīvība nav iedomājama bez pienākumiem un ierobežojumiem. Likums, kas sargā mūsu tiesības, uzliek sabiedrībai arī pienākumus.³¹

[15] Tāpat arī tiesības uz vārda brīvību ir nostiprinātas Vispārējā cilvēktiesību deklarācijas (turpmāk - **Deklarācija**)³² 27. panta 1. punktā, kurā ir noteikts, ka "*ikvienam ir tiesības brīvi piedalīties sabiedrības kultūras dzīvē, baudīt mākslu un piedalīties zinātnes attīstībā un tās labumos*" un 19. pantā, ka "*ikvienam ir tiesības uz uzskatu brīvību un vārda brīvību; šīs tiesības ietver brīvību netraucēti paust savus*

---

²⁷Latvijas Republikas Satversme: Latvijas Republikas likums. Latvijas Vēstnesis, 01.07.1993., Nr. 43. Aktuālā redakcija līdz grozījumiem, kas izsludināti līdz 08.07.2014.

²⁸Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autora kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 680.–682. lpp.

²⁹ECT 2015. gada 16.jūnija spriedums lietā Delfi pret Igauniju. (pieteikuma nr. 64569/09), 120. rindkopa.

³⁰Mākslas robežas: reliģisko pielūgsmes objektu attēlošana. Pieejams: <https://www.cilvektiesibas.info/raksti/makslas-robezas-relijisko-pielugsmes-objektu-attelosana> [skatīts 13.03.2023.]

³¹Mākslas ceļš ir brīvība. Pieejams: <https://lvportals.lv/norises/336035-makslas-cels-ir-briviba-2021>

³²ANO Vispārējā cilvēktiesību deklarācija. Pieejams: <https://www.vvc.gov.lv/lv/starptautiskie-tiesibu-akti/un-universal-declaration-human-rights-1948>

uzskatus un meklēt, saņemt un izplatīt informāciju un idejas ar jebkuriem līdzekļiem un neatkarīgi no valstu robežām".³³

[16] Arī ECT lietā *Handyside pret Lielbritāniju* ir atzinusi, ka demokrātiskā sabiedrībā mākslas brīvībai ir svarīga loma.³⁴ Tā garantē radošu vidi un aizsargā personas tiesības brīvi paust savus uzskatus, pārdzīvojumus, pieredzi, izvēloties tam pēc paša ieskatiem atbilstošākus mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus.³⁵

[17] Tā, kā vārda brīvības īstenošana ir saistīta ar pienākumiem un atbildību, uz to var attiecināt tādas formalitātes, nosacījumus, ierobežojumus, vai sodus, kas paredzēti ar likumu un ir nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, valsts drošības, teritoriālās integritātes vai sabiedrības drošības interesēs, lai novērstu nekārtības vai noziegumus, lai aizsargātu veselību vai tikumību, lai aizsargātu citu cilvēku reputāciju vai tiesības, lai novērstu konfidencialas informācijas izpaušanu vai lai saglabātu tiesu varas autoritāti un objektivitāti.³⁶

[18] Lai varētu ierobežot tiesību uz vārda brīvību, tostarp, to mākslinieciskās izpausmes formā, ir jāatbild uz sekojošajiem jautājumiem:³⁷ (i) vai Konvencijas 10. pantā noteiktais ierobežojums ir noteikts ar likumu?³⁸ (ii) vai Konvencijas 10. panta ierobežojums noteikts ar leģitīmu mērķi?³⁹ (iii) vai noteiktais Konvencijas 10. panta ierobežojums nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā?⁴⁰

[19] Ja atbilde uz visiem augstāk norādītajiem jautājumiem ir apstiprinoša, tad var secināt, ka ierobežojums ir bijis tiesisks, bet, ja kaut viena atbilde uz kādu no augstāk norādītajiem jautājumiem ir noraidoša, tad

---

³³H. Hannum, Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas statuss nacionālajās un starptautiskajās tiesībās, Gruzijas Starptautisko un salīdzinošo tiesību žurnāls 1995/95, 25. sējums, 287-397. lpp.

³⁴ ECT 1976. gada 7. decembra spriedumu lietā *Handyside pret Apvienoto Karalisti* (pieteikuma nr. (5493/72).

³⁵ ECT 1980. gada 9. novembra spriedums lietā *Sunday Times pret Apvienoto Karalisti* (pieteikuma nr. 6538/74), 25. rindkopa.

³⁶ Guide on Article 10 of the European Convention on Human Rights. Pieejams: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.echr.coe.int/documents/guide_art_10_eng.pdf [skatīts 10.03.2023].

³⁷ Tiesībsarga vēstule Daugavpils pilsētas pašvaldībai par Sandera Raudsepa izstādi Daugavpils Marka Rotko mākslas centrā. Pieejams: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.tiesibsargs.lv/wp-content/uploads/2023/03/par-izstadi-daugavpils-marka-rotko-makslas-centra.pdf> [skatīts 10.03.2023].

³⁸ ECT 2015. gada 25. maija spriedums lietā *Cangiz pret Turciju* (iesnieguma nr. 48226/10).

³⁹ ECT 1990. gada 28. marta spriedums lietā *Groppera Radio AG un citi pret Šveici* (iesnieguma nr. 10890/84), 68. rindkopa.

⁴⁰ ECT 2019. gada 25. oktobra spriedums lietā *E.S. pret Austriju*, (iesnieguma nr. 38450/12), 39. rindkopa.

tiek secināts, ka ierobežojums ir prettiesisks un nav saskaņā ar Konvencijas 10. panta otrajā daļā ietvertajiem kritērijiem.⁴¹

2.1. Konvencijas 10. panta piemērojamība

[20] Konvencijas 10. pantam ir ļoti plaša darbības joma gan attiecībā uz pausto ideju un informācijas būtību, gan uz to, kādā formā tās tiek paustas.⁴² Vārda brīvības publiskais aspekts attiecas uz ikviena tiesībām brīvi saņemt informāciju un paust savus uzskatus jebkādā veidā – mutvārdos, rakstveidā, vizuāli, ar māksliniecisku izteiksmes līdzekļu palīdzību.⁴³

[21] Konvencijas 10. pants neattiecas tikai uz noteikta veida informāciju vai idejām, vai izteiksmes veidiem⁴⁴, jo īpaši politiska rakstura informāciju; tas ietver arī māksliniecisku izpausmi, piemēram, gleznu,⁴⁵ lugas iestudēšanu⁴⁶ un komerciāla rakstura informāciju.⁴⁷ Kā izriet no lietas faktiskajiem apstākļiem, tad Pieteicējs ir izmantojis savas tiesības uz vārda brīvību, izvietojot mākslas darbu “Jēzus Ballīte”⁴⁸ un veicot performanci “Bet Dievs savu mīlestību pret mums pierāda ar to, ka Kristus par mums miris, kad vēl bijām grēcinieki.”⁴⁹

[22] Konvencijas 10. pantā nav tiešas atsauces uz mākslinieciskās izpausmes brīvību; tomēr ECT ir atzinusi mākslinieciskās izpausmes kā īpaša izpausmes veida, kas ir pelnījis aizsardzību, nozīmi šajā pantā.⁵⁰ Mākslinieciskās izpausmes brīvība tiek apstrīdēta, pamatojoties uz konkurējošām tiesiski aizsargātām interesēm, piemēram, reliģijas brīvību, citu cilvēku cieņu un reputāciju vai sabiedriskās kārtības

---

⁴¹Guide on Article 10 of the European Convention on Human Rights. Pieejams: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.echr.coe.int/documents/guide_art_10_eng.pdf [skatīts 10.03.2023].

⁴² ECT 2010. gada 14. septembra spriedums lietā Dink pret Turciju (iesnieguma nr. 2668/07).

⁴³ Satversmes tiesa spriedums lietā Nr. 2003-02-0106, 05.06.2003., 1. punkts.

⁴⁴ ECT 1989. gada 20. novembra spriedums lietā Mark Intern Verlag GmbH un Klaus Beermann pret Vāciju (iesnieguma nr. 10572/83), 26. rindkopa.

⁴⁵ ECT 1988. gada 24. maija spriedums lietā Muller un citi pret Šveici (iesnieguma nr. 10737/84), 27. rindkopa.

⁴⁶ ECT 2022. gada 6. septembra spriedums lietā Uluşoy un citi pret Turciju (iesnieguma nr. 73062/16).

⁴⁷ ECT 1994. gada 24. februāra spriedums lietā Casado Coca pret Spāniju (iesnieguma nr. 15450/89), 26.-35. rindkopa.

⁴⁸ Kāzuss [2].

⁴⁹ Kāzuss [4].

⁵⁰ ECT 1999. gada 8. jūlija spriedums lietā Karatas pret Turciju (iesnieguma nr. 23168/94) 49.rindkopa.

aizsardzību.⁵¹ Valsts iestādēm un starptautiskajām tiesām, pildot savus uzraudzības pienākumus, ir jāsabalansē šīs konkurējošās intereses.⁵²

[23] No lietas faktiskajiem apstākļiem izriet, ka Pieteicējs novietojot mākslas darbu pie Cēsu koncertzāles ieejas, no kura nebija iespēja izvairīties koncertzāles apmeklētājiem, kā arī, veicot performanci un traucējot sabiedrības mieru, ir izmantojis izteiksmes līdzekļus, kuri ir ietverti Konvencijas 10. pantā.

Lietas faktiskie apstākļi ietilpst Konvencijas 10. panta tvērumā

2.2. Konvencijas 10. pantā paredzēto tiesību ierobežojums

[24] Tiesības uz vārda brīvību, tāpat kā lielākā daļa pamattiesību, nav absolūtas un var tikt ierobežotas, ja tas nepieciešams sabiedrības interešu labā. ⁵³ ECT spriedumā *Leroy pret Franciju* ir secināms, ka mākslinieciskās izpausmes brīvība savā tvērumā nav bezgalīga, ja daļa no vārda brīvības nonāk pretrunā ar citām fundamentālām vērtībām.⁵⁴

[25] Jānorāda, ka vārda brīvība attiecas ne tikai uz informāciju vai idejām, kas tiek labvēlīgi uztvertas, uzskatītas par nekaitīgām vai vienaldzīgām, bet arī uz tām, kas aizskar, šokē vai satrauc sabiedrību.⁵⁵ Tā kā šo brīvību īstenošana ir saistīta ar pienākumiem un atbildību, uz to var attiecināt tādas formalitātes, nosacījumus, ierobežojumus vai sodus, kas paredzēti ar likumu un ir nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā,⁵⁶ valsts drošības,⁵⁷ teritoriālās integritātes vai sabiedrības drošības interesēs,⁵⁸ lai novērstu nekārtības vai noziegumus,⁵⁹ lai aizsargātu veselību vai morāli,⁶⁰ lai aizsargātu citu cilvēku reputāciju vai

---

⁵¹Mākslinieciskās izpausmes brīvība Eiropas Savienībā. Pieejams: https://www.tiesibsargs.lv/wp-content/uploads/2023/02/cae_freedom_of_artistic_expression_in_the_european_union_en.pdf

⁵² ECT 2000. gada 16. marta spriedums lietā Ozgur Gundem pret Turciju (iesnieguma nr. 23144/93).

⁵³ ECT 1976. gada 7. decembra spriedums lietā Handyside pret Apvienoto Karalisti (iesnieguma nr. 5493/72), 42.rindkopa.

⁵⁴ ECT 2009. Gada 6.aprīļa spriedums lietā Leroy pret Franciju (iesnieguma nr. 3619/03).

⁵⁵ ECT 1999. gada 21. janvāra spriedums lietā Fressoz un Roire pret Franciju (iesnieguma nr. 29183/95), 45. rindkopa.

⁵⁶ ECT 1998. gada 2. septembra spriedums lietā Ahmeds un citi pret Apvienoto Karalisti (iesnieguma nr. 65/1997/849/1056).

⁵⁷ ECT 2016. gada 5. janvāra spriedums lietā Boris Erdtmann pret Vāciju (iesnieguma nr. 56328/10).

⁵⁸ ECT 2020. gada 20. janvāra spriedums lietā Magyar Kétfarkú Kutya Part pret Ungāriju (iesnieguma nr. 201/17).

⁵⁹ ECT 2022. gada 26. aprīļa spriedums lietā Mark Intern Verlag GmbH un Klaus Beermann pret Vāciju (iesnieguma nr. 10572/83).

⁶⁰ ECT 2018. gada 27. februāra spriedums lietā Sinkova pret Ukrainu (iesnieguma nr. 39496/11).

tiesības,⁶¹ lai novērstu konfidenciāli iegūtas informācijas izpaušanu⁶² vai lai saglabātu tiesu varas autoritāti un objektivitāti.⁶³

[26] Atbildētājs neapstrīd, ka Pieteicēja tiesības uz vārda brīvību, tika ierobežotas, izņemot mākslas darbu un uzliekot naudas sodu par veikto performanci, taču šis ierobežojums ir tiesisks, un pamatots, jo šo tiesību īstenošana pakļautu riskam sabiedrības morāli un tiesības.

2.3. Konvencijas 10. pantā noteiktais ierobežojums ir noteikts ar likumu

[27] Svarīgi ir noskaidrot, kādā nozīmē "*likums*" tiek lietots cilvēktiesību ierobežošanas teorijā. Satversmes tiesas praksē ir atzīts, ka "vārds "*likums*" aptver ne tikai Saeimas pieņemtus likumus, bet arī citus vispārsaistošus (ārējus) normatīvos aktus, ja vien tie izdoti, pamatojoties uz likumu, publicēti normatīvajos aktos noteiktā kārtībā, ir pietiekami skaidri formulēti, lai adresāts varētu izprast savas tiesības un pienākumus, kā arī atbilst tiesiskas valsts principiem".⁶⁴ Līdzīga nostāja ir arī ECT.⁶⁵ Tātad var secināt, ka pamattiesību ierobežojums teorētiski var tikt noteikts vienīgi ar Satversmes normu, Saeimas vai tautas pieņemto likumu, Ministru kabineta noteikumiem un pašvaldību saistošajiem noteikumiem.⁶⁶

[28] Pārbaudot, vai pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu, ir jāvērtē, vai likums ir: (i) pieņemts, ievērojot normatīvajos aktos paredzēto kārtību;⁶⁷ (ii) izsludināts un publiski pieejams atbilstoši normatīvo aktu prasībām;⁶⁸ (iii) pietiekami skaidri formulēts, lai persona varētu izprast no tā izrietošo tiesību un pienākumu saturu un paredzēt tā piemērošanas sekas.⁶⁹

---

⁶¹ ECT 2011. gada 16. marta spriedums lietā Aleksey Ovechinnikov pret Krieviju (iesnieguma nr. 24061/04).

⁶² ECT 2016. gada 19. janvāra spriedums lietā Gormus pret Turciju (iesnieguma nr. 49085/07).

⁶³ ECT 1980. gada 9. novembra spriedums lietā Sunday Times pret Apvienoto Karalisti (pieteikuma nr. 6538/74).

⁶⁴ Satversmes tiesas 02.03.2016. spriedums lietā Nr.2015-11-03, 20.p. Latvijas Vēstnesis, 2016, nr.45.

⁶⁵ ECT 2020. gada 16. novembra spriedums lietā Engels pret Krieviju (iesnieguma nr. 61919/16).

⁶⁶ Satversmes tiesas 12.02.2016. spriedums lietā Nr.2015-13-03, 15.2.p. Latvijas Vēstnesis, 2016, nr.31.

⁶⁷ Satversmes tiesas 18.10.2018. spriedums lietā Nr.2018-04-01, 15.p. Latvijas Vēstnesis, 2018, nr.208.

⁶⁸ Satversmes tiesas 13.05.2005. spriedums lietā Nr.2004-18-0106, 7.p. Latvijas Vēstnesis, 2005, nr.77.

⁶⁹ Satversmes tiesas 11.10.2018. spriedums lietā Nr.2017-30-01, 13.p. Latvijas Vēstnesis, 2018, nr.203.

[29] No Pamatlietas var secināt, ka Cēsu pašvaldības policija pieņēma lēmumu izņemt Pieteicēja mākslas darbu, pamatojoties uz ALL 111. pantu,⁷⁰ taču par Pieteicēja veikto performanci, traucējot sabiedrības mieru, kuru varēja uzskatīt par sīko huligānismu, Cēsu pašvaldības sauca Pieteicēju pie atbildības, pamatojoties uz Sodlu likuma 11. panta pirmo daļu.⁷¹

[30] Pirmkārt, analizējot, vai likums ir pieņemts normatīvajos aktos paredzēto kārtību, var secināt, ka gan AAL,⁷² gan arī Sodlu likumu⁷³ ir pieņēmusi Saeima, un Valsts prezidents tos ir izsludinājis.⁷⁴ No šī izriet, ka likums ir pieņemts normatīvajos aktos paredzētajā kārtībā.

[31] Otrkārt, ir jāanalizē, vai likumi ir publiski pieejami atbilstoši normatīvo aktu prasībām. Var secināt, ka gan AAL, gan Sodlu likums ir brīvi pieejams ikvienam interesantam. Abi likumi ir atrodami www.likumi.lv (Latvijas Republikas oficiālā izdevuma viena no sadaļām).⁷⁵ Tātad no iepriekšminētā izriet, ka likums ir izsludināts un publiski pieejams atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

[32] Treškārt analizējot, vai pietiekami skaidri formulēts, lai persona varētu izprast no tā izrietošo tiesību un pienākumu saturu un paredzēt tā piemērošanas sekas. Apskatot gan AAL⁷⁶, gan arī Sodlu likumu⁷⁷ var secināt, ka ir noteiktas gan tiesiskās sekas, gan arī formulējums ir skaidrots pietiekami saprotami.

---

⁷⁰ Administratīvās atbildības likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/303007-administrativas-atbildibas-likums>

⁷¹ Administratīvo sodu likums par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/314808-administrativo-sodu-likums-par-parkapumiem-parvaldes-sabiedriskas-kartibas-un-valsts-valodas-lietosanas-joma>

⁷² Administratīvās atbildības likums, 12. Saeima. Pieejams: <https://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/webSasaiste?OpenView&restricttcategory=16/Lp12>

⁷³ Administratīvo sodu likums par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā, 13. Saeima. Pieejams: <https://titania.saeima.lv/LIVS13/SaeimaLIVS13.nsf/webSasaiste?OpenView&restricttcategory=342/Lp13>

⁷⁴ Administratīvo sodu likums par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā, 13. Saeima, izsludināts. Pieejams:

<https://titania.saeima.lv/LIVS13/SaeimaLIVS13.nsf/0/6D2DD4B61E083B40C225856D003EFE36?OpenDocument> (sk: Administratīvās atbildības likums, 12. Saeima, izsludināts. Pieejams: <https://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/3DB336D60A6722C5C225834400356152?OpenDocument>)

⁷⁵ Administratīvās atbildības likums. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=303007>, Administratīvo sodu likums par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/314808-administrativo-sodu-likums-par-parkapumiem-parvaldes-sabiedriskas-kartibas-un-valsts-valodas-lietosanas-joma>

⁷⁶ Administratīvās atbildības likums. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=303007>, 111. pants. [skatīts 13.03.2023]

⁷⁷ Administratīvo sodu likums par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 11. pants. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/314808-administrativo-sodu-likums-par-parkapumiem-parvaldes-sabiedriskas-kartibas-un-valsts-valodas-lietosanas-joma> [skatīts 13.03.2023].

Atbildētājs norāda, ka vārda brīvības ierobežojums ir noteikts ar likumu

2.4. Konvencijas 10. panta ierobežojuma leģitīmais mērķis

[33] Konvencijas 10. panta otrā daļa un Satversmes 116. pants, *expressis verbis* paredz Valstij iespēju ierobežot Satversmē un Konvencijā noteiktās tiesības uz vārda brīvību. Satversmes 116. pantā⁷⁸ tiek uzskaitītas tās personu tiesības, kuras “*var ierobežot likumā paredzētajos gadījumos, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību,*” ietverot uzskaitījumā arī katrai personai garantētās tiesības uz vārda brīvību. Taču ir jānorāda, ka ikviena pamattiesību ierobežojuma pamatā jābūt apstākļiem, kuri norāda uz to, kādēļ ierobežojums ir nepeieciešams, proti, ierobežojums tiek noteikts leģitīma mērķa labad.⁷⁹

[34] Konvencijas 10. panta otrā daļa skaidri norāda uz tiem leģitīmajiem mērķiem, kuru aizsardzības labad Konvencijas 10. panta pirmajā daļā ietvertais tiesību tvērums var tikt ierobežots, uzskaitot sekojošus leģitīmus mērķus - valsts drošības⁸⁰, teritoriālās vienotības vai sabiedriskās drošības intereses⁸¹, nekārtības vai noziegumus nepieļaušana⁸², veselības vai morāles aizsardzība⁸³, citu cilvēku reputācijas vai tiesības aizsardzība⁸⁴, konfidenciālas informācijas izpaušanas nepieļaušana vai mērķis saglabāt tiesas autoritāti un objektivitāti.⁸⁵

[35] Atbildētājs norāda, ka pamatlietā leģitīmais mērķis, ar kuru noteikts ierobežojums, ir citu cilvēku tiesību aizsardzība un morāles aizsardzība, kas Pieteicēja darbību rezultātā, izvietojot mākslas darbu ar reliģisku simboliku sabiedrībai plaši pieejamā vietā un veicot performanci. Jānorāda, ka līdzīga faktiskā situācija ir ECT lietā *Muller un citi pret Šveici*, kur attiecīgi tika norādīts, ka leģitīmie mērķi ir citu cilvēku tiesību un morāles aizsardzība.⁸⁶ Attiecībā uz citu cilvēku tiesībām ir jānorāda, ka veiktā performance traucēja sabiedrības kārtību, jo Pieteicējs ierodoties uz pūtēju orķestra koncertu, sākot savu performanci, lika

⁷⁸ Latvijas Republikas Satversme. Pieņemts 15.02.1922. [01.01.2019. red.].

⁷⁹ Latvijas Republikas Satversme. Satversmes tiesas atziņas. Rīga, Latvijas Vēstnesis, 2019, 149. lpp

⁸⁰ ECT 2006. gada 25. aprīļa spriedums lietā *Damman pret Šveici* (iesnieguma nr. 77551/01).

⁸¹ ECT 2017. gada 4. jūlija spriedums lietā *Kacki pret Poliju* (iesnieguma nr. 10947/11).

⁸² ECT 2009. gada 3. februāra spriedums lietā *Women on Waves un citi pret Portugāli* (iesnieguma nr. 31276/05).

⁸³ ECT 2018. gada 25. oktobra spriedums lietā *E.S. pret Austriju* (iesnieguma nr. 38450/12).

⁸⁴ ECT 2017. gada 13. jūnija spriedums lietā *Arnarson pret Islandi* (iesnieguma nr. 58781/13).

⁸⁵ Latvijas Republikas Satversme. Satversmes tiesas atziņas. Rīga, Latvijas Vēstnesis, 2019, 149. lpp

⁸⁶ ECT 1988. gada 24. maija spriedums lietā *Muller un citi pret Šveici* (iesnieguma nr. 10737/84).

gandrīz 80 apmeklētājiem kļūt par lieciniekiem Pieteicēja aktivitātēm⁸⁷, t.i., Pieteicējs, dziedot līdzī uz skandām skaļi atskaņotajai Sema Smita dziesmai “*I’m not here to make friends*”, izlēja sarkanās krāsas substanci uz sava mākslas darba. Līdz ar pēdējo sarkanās substances šļakstu Pieteicējs apgūlās blakus mākslas darbam un atteicās pildīt koncertzāles dežuranta aicinājumu “likties taču mierā”.⁸⁸

Ierobežojumam ir leģitīms mērķis

2.5. Ierobežojuma nepieciešamība demokrātiskā sabiedrībā

[36] ECT savā praksē nav iztrādājusi definīciju jēdzienam “nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā” Konvencijas 10. pantā izsvērtu tiesību kopumam.⁸⁹ Nepieciešamība šajā gadījumā vispirms nozīmē, ka pastāv neatliekama sociāla vajadzība⁹⁰ un ierobežojuma iemesliem jābūt atbilstošiem un pietiekamiem⁹¹, kas nozīmē, ka jāņem vērā samērīguma princips.⁹² Tikai tad, ja ir izpildītas visas testa prasības, iejaukšanos tiesībās uz vārda brīvību var uzskatīt par attaisnojamu.⁹³

[37] Atbildētājs norāda, ka, lai pamatotu ierobežojuma “nepieciešamību demokrātiskā sabiedrībā” tiks izvērtēts, kā no Konvencijas 10. panta izrietošās materiālās un procesuālās darbības tikušas ievērotas, kā arī Atbildētāja proaktīvā pienākuma pildīšana attiecībā uz sabiedrības morāles un tiesību aizsardzību.

[38] Atbildētājs uzsver, ka Pieticēja iespēja pausta savu viedokli un uzskatus netika liegta pavisam, bet samērīgi ierobežota. No pamatlietas arī izriet, ka Cēsu pašvaldības policija informēja koncertzāles vadītāju par pašvaldībā saņemtajiem iesniegumiem un aicināja izvērtēt mākslas darba atrašanos ikvienam publiski pieejamā vietā, jāuzsver, ka mākslas darbs atradās tieši pie koncertzāles ieejas, kā rezultātā personām nebija iespēja izvairīties no saskarsmes ar šo mākslas darbu.⁹⁴ Šī informācija tika paziņota arī Pieteicējam, taču Pieteicējs tomēr izvēlējās veikt performanci un papildus neieklausījās

---

⁸⁷ Kāzuss [4].

⁸⁸ Kāzuss [5].

⁸⁹ ECT 1991. gada 26. novembra spriedums lietā Observer un Guardian pret Apvienoto Karalisti (iesnieguma nr. 13585/88).

⁹⁰ ECT 1980. gada 9. novembra. spriedums lietā Sunday Times pret Apvienoto Karalisti (pieteikuma nr. 6538/74).

⁹¹ ECT 2004. gada 17. decembra spriedums lietā Cumpana un Mazare pret Rumāniju (iesnieguma nr. 33348/96).

⁹² ECT 1986. gada 8. jūlija spriedums lietā Lingens pret Austriju (iesnieguma nr. 9815/82).

⁹³ ECT 2017. gada 13. jūnija spriedums lietā Arnarson pret Islandi (iesnieguma nr. 58781/13).

⁹⁴ Atbildes uz komandu iesūtītajiem jautājumiem. Pieejams: <https://www.tiesibsargs.lv/wp-content/uploads/2023/04/atbildes-uz-komandu-iesutitajiem-jautajumiem.pdf>

koncertzāles darbinieka aicinājumam "Ikties mierā".⁹⁵ Jānorāda ECT lieta *Kokinakkis pret Grieķiju*, kur tiek secināts, ka valsts var likumīgi uzskatīt par nepieciešamu veikt pasākumus, kuru mērķis ir apspiest noteiktus rīcības veidus, tostarp informācijas un ideju izplatīšanu, ko uzskata par nesavienojamu ar citu cilvēku domas, apziņas un reliģijas brīvības ievērošanu.⁹⁶ Var pamatoti uzskatīt, ka ticīgo reliģisko jūtu respektēšanu, ko garantē Konvencijas 9. pants, pārkāpj provokatīvi reliģiskās godbijības objektu attēli; un šādus attēlus var uzskatīt par ļaunprātīgu iecietības gara, kam arī jābūt demokrātiskas sabiedrības iezīmei, pārkāpumu.⁹⁷

2.6. Vārda brīvības tiesību ierobežošana kā neatliekama sociālā vajadzība

[39] Lai apgalvotu, ka šāds ierobežojums ir bijis nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā, labumam, ko iegūst sabiedrība, ir jābūt lielākam par Pieteicējam garantētajām tiesībām uz brīvību. ECT ir uzskatījusi, ka vārds "*nepieciešams*" atrodas kaut kur starp tādiem vārdiem kā "*pieļaujams*", "*parasts*", "*lietderīgs*", "*saprātīgs*" vai "*vēlams*"⁹⁸, un ir skaidrs, ka ar to nepietiek tikai ar lietderību. Iejaukšanās ir jāpamato ar "neatliekamu sociālo vajadzību", kas saistīta ar vienu vai vairākiem leģitīmiem mērķiem.⁹⁹ Nosakot, vai šāda vajadzība pastāv, jāpievērš uzmanība konkrētajiem lietas faktiem un apstākļiem, kas attiecīgajā valstī dominē attiecīgajā laikā.¹⁰⁰ Valsts rīcībai ir jābūt pamatotai arī ar "pieņemamu attiecīgo faktu novērtējumu".¹⁰¹

[40] Novērtējot, vai šāda "*vajadzība*" pastāv un kādi pasākumi būtu jāpieņem, lai to risinātu, valsts iestādēm tiek atstāta zināma rīcības brīvība. Tomēr šī rīcības brīvība nav neierobežota, bet gan iet roku rokā ar Eiropas uzraudzību, ko veic Tiesa, kuras uzdevums ir sniegt galīgo nolēmumu par to, vai ierobežojums ir savienojams ar vārda brīvību, ko aizsargā Konvencijas 10. pants.¹⁰²

[41] Pamatlietā nepieciešams izvērtēt indivīda tiesības uz vārda brīvību un citu cilvēku tiesību aizsardzību un tiesības uz morāles aizsardzību. Atbildētājs vērš uzmanību, ka Pieteicēja veidotais mākslas darbs bija

---

⁹⁵ Kāzuss [5].

⁹⁶ ECT 1993. gada 25. maija spriedums lietā *Kokinakkis pret Grieķiju* (iesnieguma nr. 14307/88).

⁹⁷ ECT 1993. gada 25. maija spriedums lietā *Kokinakkis pret Grieķiju* (iesnieguma nr. 14307/88).

⁹⁸ ECT 1980. gada 9. novembra spriedums lietā *Sunday Times pret Apvienoto Karalisti* (pieteikuma nr. 6538/74).

⁹⁹ ECT 1991. gada 26. novembra spriedums lietā *Observer un Guardian pret Apvienoto Karalisti* (iesnieguma nr. 13585/88).

¹⁰⁰ ECT 1986. gada 8. jūlija spriedums lietā *Lingens pret Austriju* (iesnieguma nr. 9815/82).

¹⁰¹ ECT 1995. gada 26. aprīļa spriedums *Prager un Oberschlick pret Austriju* (iesnieguma nr. 11662/85).

¹⁰² ECT 1999. gada 25. novembra spriedums lietā *Nilsen pret Norvēģiju* (iesnieguma nr. 23118/93).

pieejams plašam sabiedrības lokam, kā arī jānorāda, ka mākslas darbs atradās blakus koncertzāles ieejai, kā rezultātā tās apmeklētājiem nebija iespēja izvairīties no saskarsmes ar mākslas darbu.¹⁰³

[42] Atbildētājs vēlas norādīt uz Rotko mākslas centra situāciju, taču viens būtisks aspekts, kas ir atšķirīgs Rotko centra situācijā un pamatlietā ir tas, ka Rotko muzejā izvietotajam mākslas darbam ne tikai tika pievienots brīdinājums par mākslas darba saturu, bet arī mākslinieks skaidroja sabiedrībai šī mākslas darba mērķi, domu, kas konkrētajā situācijā netika darīts. Papildus ir jāuzsver, ka Rotko mākslas centrā ieeja ir pa maksu, kā rezultātā mākslas darbu var apskatīt personas, kuras ir nopirkušas biļeti, kas vien liecina par to, ka personas ir atvērtas mākslas darbu aplūkošanai. Taču pavisam citādāka situācija ir pamatlietā, jo mākslas darbs ir izvietots pie koncertzāles ieejas, kā rezultātā personām pat nav iespēja izvēlēties – vai viņas vēlas apskatīties šo mākslas darbu, vai tieši otrādi – nevēlas.¹⁰⁴

[43] Tāpat var norādīt, ka šīs gleznas ar reliģisko simbolu (Jēzus Kristu) varēja rupji aizskart normāli jutīgu cilvēku izpratni par reliģiju, jo mākslas darbā dievs tiek attēlots kā dīdžejs, kas grauj personu iespaidu par šī reliģiskā simbola būtību.¹⁰⁵ Šādos apstākļos, ņemot vērā Konvencijas 10. panta 2. punktā paredzēto rīcības brīvību, Cēsu pašvaldības policija bija tiesīga uzskatīt, ka morāles aizsardzības nolūkā ir "nepieciešams" Pieteicēja mākslas darbs tika izņemts un par performanci tika uzlikts sods, lai tiktu aizsargāta citu personu morāle un tiesības.

[44] Papildus Atbildētājs vēlas vērēt uzmanību uz performances saistību ar vienu ļoti svarīgu Bībeles stāsta notikumu – Jēzus Krustā sišanu.¹⁰⁶ Uzlejot šo sarkano krāsu, var interpretēt, ka Pieteicējs vēl jo vairāk mēģina aizvainot reliģisko organizāciju pārstāvjus, jo saprotot, ka šis ir būtisks notikums Bībeles stāstā un tas tiek zaimots, tikai pastiprina, ka Pieteicējs ir pārkāpis gan citu sabiedrības pārstāvju tiesības, gan arī morāli.

---

¹⁰³Atbildes uz komandu iesūtītajiem jautājumiem. Pieejams: <https://www.tiesibsargs.lv/wp-content/uploads/2023/04/atbildes-uz-komandu-iesutitajiem-jautajumiem.pdf>

¹⁰⁴ Vēstule par izstādi Daugavpils Marka Rotko mākslas centrā. Pieejams: <https://www.tiesibsargs.lv/resource/par-izstadi-daugavpils-marka-rotko-centra/>

¹⁰⁵ ECT 1994. gada 20. septembra spriedums lietā Otto Preminger Institut pret Austriju (iensieguma nr. 13470/87).

¹⁰⁶Byard, Roger W. (March 5, 2016). "Forensic and historical aspects of crucifixion". *Forensic Science, Medicine, and Pathology* 12 (2): 206–208.

[45] ECT lietā *Muller un citi pret Šveici* tiek norādīts, ka, ja Konvencijas dalībvalstīm valstīm kopīgs tiesību princips ļauj izņemt "priekšmetus, kuru izmantošana ir likumīgi atzīta par nelikumīgu un bīstamu vispārējām interesēm."¹⁰⁷ Turklāt strīdu raisošais mākslas darbs tika atgriezts Pieteicējam līdz ar administratīvā pārkāpuma lietas noslēgšanu.¹⁰⁸

[46] Tāpēc Atbildētājs uzskata, ka šāds ierobežojums ir nepieciešams, un sabiedrības labums no tā ir lielāks, jo ierobežojums novērsīs ne tikai citu personu tiesību aizskārumu, bet arī sabiedrības morāles aizsardzību.

2.7. Vārda brīvības atņemšana un samērīgums ar tās leģitīmo mērķi

[47] Atbildētājs uzskata, ka Pieteicēja tiesību uz vārda brīvību ierobežojums ir bijis samērīgs, jo tiek sasniegts leģitīmais mērķis – citu cilvēku tiesību aizsardzība un morāles aizsardzība. Šādi paši leģitīmie mērķi tika izvirzīti ECT lietā *E.S. pret Austriju*.¹⁰⁹

[48] ECT lietā *Otto Preminger Institut pret Austriju* ir norādīts, ka ir skaidri atzīts Konvencijas 10. panta 2. punktā, vārda brīvības īstenošana ir saistīta ar pienākumiem un atbildību. Starp tiem reliģiskās pārliecības kontekstā ir vispārējā prasība nodrošināt Konvencijas 9. pantā garantēto tiesību miermīlīgu izmantošanu šādu pārliecību piekritējiem, tostarp pienākums pēc iespējas izvairīties no izpausmes, kas attiecībā uz reliģiskajiem simboliem ir nepamatoti aizskaroša citiem un profāna^{110, 111}

[49] Jānorāda, ka reliģiskās jūtas ir kā "svarīga apziņas un reliģijas brīvības elementa" vērtība, un no tā izrietiet nepieciešamība līdzsvarot "divas pamatbrīvības, ko garantē Konvencija, proti, no vienas puses, brīvību publiski paust savus uzskatus un, no otras puses, citu personu tiesības uz to, lai tiktu ievērota viņu domas, apziņas un reliģijas brīvība, kā arī viņu identitāte."¹¹²

¹⁰⁷ ECT 1988. gada 24. maija spriedums lietā *Muller un citi pret Šveici* (iesnieguma nr. 10737/84).

¹⁰⁸ Kāzuss [13].

¹⁰⁹ ECT 2019. gada 18. marta spriedums lietā *E.S. pret Austriju* (iesnieguma nr. 38450/12).

¹¹⁰ Tāds, kam nav nekādu zināšanu, kas ir pilnīgs nemākulis (kādā nozarē). Skaidrojums pieejams: <https://tezaurs.lv/profāns:2>

¹¹¹ ECT 1994. gada 20. septembra spriedums lietā *Otto Preminger Institut pret Austriju* (iesnieguma nr. 13470/87).

¹¹² ECT 2019. gada 18. marta spriedums lietā *E.S. pret Austriju* (iesnieguma nr. 38450/12).

[50] ECT lietā *Otto Preminger Institut pret Austriju* tiek norādīts, ka ir jāizvērtē reliģijas loma valsts ikdienas dzīvē.¹¹³ Kā ir norādīts Tieslietu ministrijas Reliģisko organizāciju pārskatā par 2021. gadu, tad Latvijā Latvijas evaņģēliski luteriskā Baznīcai ir piederīgi vismaz 700 000 locekļi, kas ir liels pārsvars pār citām reliģiskajām savienībām (baznīcu).¹¹⁴ Tātad var secināt, ka liela Latvijas Republikas sabiedrības daļa ir piederīga luterānismam.

[51] Ir jāizvērtē arī naudas sods un mākslas darba izņemšanas samērīgums, jo lietā *Otto Preminger Institut pret Austriju* ECT analizēja, vai naudas sods nav pārmērīgs. Analizējot uzlikto naudas sodu un mākslas darba izņemšanu var secināt, ka tas bija samērīgs, jo naudas sodu varēja uzlikt četrpadsmit līdz simt naudas soda vienībām. Pieteicējam tika piemērots 350 EUR naudas sods, kas ir ekvivalents 70 naudas soda vienībām.¹¹⁵ Turklāt mākslas darbs tika atgriezts Pieteicējam līdz ar administratīvā pārkāpuma lietas noslēgšanu.¹¹⁶

[52] Tāpat kā "morāles" gadījumā visā Eiropā nav iespējams saskatīt vienotu priekšstatu par reliģijas nozīmi. Pat vienas valsts ietvaros šādi priekšstati var atšķirties. Šī iemesla dēļ nav iespējams nonākt pie visaptverošas definīcijas tam, kas ir pieļaujama iejaukšanās tiesību uz vārda brīvību īstenošanā, ja šāda izpausme ir vērsta pret citu cilvēku reliģiskajām jūtām. Tāpēc valsts iestādēm ir jāatstāj zināma rīcības brīvība, novērtējot šādas iejaukšanās esamību un nepieciešamību.¹¹⁷ Jānorāda, ka Dievs ir kultūras un morālo vērtību simbols, tāpēc attēlojot to, kā dīdžeju var uzskatīt, ka Pieteicējs apstrīd Jēzus Kristus dievišķību, Bībeles uzticamību.¹¹⁸

[53] Attiecībā uz apstrīdēto mākslas darbu un veikto performanci – tos ir jākvalificē kā "nepamatotu uzbrukumu daudzu reliģisko konfesiju pielūgsmes objektam. Turklāt tie sasniedza plašu sabiedrības

---

¹¹³ ECT 1994. gada 20. septembra spriedums lietā *Otto Preminger Institut pret Austriju* (iensieguma nr. 13470/87).

¹¹⁴ Reliģisko organizāciju darbības pārskats par 2021. gadu. Pieejams: <https://www.tm.gov.lv/lv/search?q=Reliģisko%20draudžu%20locekļu%20skaits>

¹¹⁵ Administratīvo sodu likums par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/314808-administrativo-sodu-likums-par-parkapumiem-parvaldes-sabiedriskas-kartibas-un-valsts-valodas-lietosanas-joma>

¹¹⁶ Kāzuss [13].

¹¹⁷ ECT 1988. gada 24. maija spriedums lietā *Muller un citi pret Šveici* (iesnieguma nr. 10737/84).

¹¹⁸ Pujats: „Da Vinči kods” ir īsta Dieva zaimošana. Pieejams: <https://www.tvnet.lv/5032174/pujats-da-vinci-kods-ir-ista-dieva-zaimosana>

daļu, jo, kā no lietas faktiskajiem apstākļiem izriet, tad mākslas darbs tika izvietots tieši blakus Cēsu koncertzāles ieejai.¹¹⁹ Attēlojot reliģisko simbolu kā dīdžeju var uzskatīt, ka mākslas darbs un performance skāra konkrētās sabiedrības grupas "būtisku identitātes elementu", tādējādi ietekmējot to locekļu cieņu un jūtas, kas ietilps morāles tvērumā.¹²⁰ Viena lieta ir neticēt kādai reliģijai, bet pavisam cita ir izmantot citu cilvēku reliģisko simboliku un zaimot to.

[54] Tāpat ECT lietā *Muller un citi pret Šveici norāda*, "ka valsts iestādes principā ir labākā situācijā nekā starptautiskais tiesnesis, lai sniegtu atzinumu par šo prasību precīzu saturu, kā arī par to "nepieciešamību". "ierobežojums" vai "sods", kas paredzēts to izpildei" Atbildētājs uzsver, ka paredzētais naudas sods un procesuālais lēmums – mākslas darba izņemšana – bija pamatots un nepieciešams, lai aizsargātu gan citu personu tiesības, gan arī morāli.

Pieteicēja prasība par Konvencijas 10. panta pārkāpumu nav pamatota un ir noraidāma, jo tiesību ierobežojums bija nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā

---

¹¹⁹Atbildes uz komandu iesūtījumiem jautājumiem. Pieejams: <https://www.tiesibsargs.lv/wp-content/uploads/2023/04/atbildes-uz-komandu-iesutitajiem-jautajumiem.pdf>

¹²⁰ Kāzuss [2];[5]

3. PAR KONVENCIJAS 8. PANTA PĀRKĀPUMU KOPSAKARĀ AR KONVENCIJAS 13. UN 14. PANTU

[55] Konvencijas 8. pantu veido divas daļas, kas paredz, pirmkārt, *“Ikvienam ir tiesības uz savas privātās un ģimenes dzīves, dzīvokļa un korespondences neaizskaramību”*, un, otrkārt, *“Sabiedriskās institūcijas nedrīkst traucēt nevienam baudīt šīs tiesības, izņemot gadījumos, kas paredzēti likumā un ir nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, lai aizstāvētu valsts drošības, sabiedriskās kārtības vai valsts labklājības intereses, lai nepieļautu nekārtības vai noziegumus, lai aizsargātu veselību vai morāli vai lai aizstāvētu citu tiesības un brīvības.”*¹²¹ Lai piemērotu Konvencijas 8. pantu Pieteicējam ir jāpierāda, ka viņa sūdzība ietilpst vismaz vienā no četrām interešu kategorijām: privātā dzīve, ģimenes dzīve, dzīvoklis un korespondence.¹²² Tāpat tiek skaidrots, ka no Konvencijas 8. panta izriet gan Atbildētāja pozitīvais pienākums veikt noteiktas darbības, gan negatīvais pienākums atturēties no darbību veikšanas.¹²³ Konkrētajā situācijā, kā Pieteicējs norādījis savā pieteikumā,¹²⁴ Atbildētājs nav izpildījis savu pozitīvo pienākumu izmeklēt naida runu un aizsargāt Pieteicēju no tās, kas Atbildētājam izriet no Konvencijas 8. panta kopsakarā ar Konvencijas 13. un 14. pantu.

[56] Konvencijas 13. pants paredz, ka *“Ikvienam, kura tiesības un brīvības, kas noteiktas šajā Konvencijā, tiek pārkāptas, ir efektīvas aizsardzības nodrošinājums valsts institūcijās, lai gan pārkāpumu ir izdarījušas personas, pildot dienesta pienākumus.”*¹²⁵ PANTS pēc būtības nodrošina visas Konvencijas I sadaļā minēto tiesību un brīvību aizsardzību no aizskāruma caur valsts institūcijām, proti, Atbildētājam ir jāaizsargā persona nacionālā līmenī, ja tiek pārkāpta kāda no Konvencijas I sadaļā¹²⁶ noteiktajām tiesībām un brīvībām.¹²⁷ Tikai tad, ja šī aizsardzība nav tikusi sniegta, persona var iesniegt sūdzību ECT, norādot, ka ir noticis personas tiesību uz efektīvas aizsardzības nodrošinājumu pārkāpums. Konvencijas 13. panta pārkāpums konkrētajā situācijā izpaužas tajā, ka pēc Pieteicēja domām Atbildētājs un tā institūcijas nebija nodrošinājušas pietiekami efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli, ko Atbildētājam ir jānodrošina nacionālā līmenī,¹²⁸ kas pielāgojoties lietas faktiskajiem apstākļiem pēc Pieteicēja

¹²¹ Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/649>

¹²² Guide on Article 8 page 7. Pieejams: https://www.echr.coe.int/documents/guide_art_8_eng.pdf [skatīts 17.03.2023.].

¹²³ Guide on Article 8 page 8. Pieejams: https://www.echr.coe.int/documents/guide_art_8_eng.pdf [skatīts 24.03.2023.].

¹²⁴ Kāzuss [12].

¹²⁵ Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/649>

¹²⁶ Kas citstarp iekļauj Konvencijas 8. un 14. pantu.

¹²⁷ ECT 2000. gada 26. oktobra spriedums lietā Kudža pret Poliju (iesnieguma nr. 30210/96), 152. rindkopa.

¹²⁸ Turpat.

pieteikuma būtu secināms kā Valsts policijas veiktas darbības, lai pasargātu Pieteicēju no naida runas un sodītu vainīgos.¹²⁹

[57] Konvencijas 14. pants paredz, ka *“Šajā Konvencijā minēto tiesību un brīvību īstenošana tiek nodrošināta bez jebkādas diskriminācijas - neatkarīgi no dzimuma, rases, ādas krāsas, valodas, reliģijas, politiskajiem vai citiem uzskatiem, nacionālās vai sociālās izcelsmes, saistības ar kādu nacionālo minoritāti, mantiskā stāvokļa, kārtas vai cita stāvokļa.”*¹³⁰ Šeit ir jāmin, ka Konvencijas 14. pants, aizsargājot konkrētu tiesību un brīvību īstenošanu, netiek skatīts viens pats un vienmēr tiek lietots kopsakarā ar kādu citu Konvencijas pantu, kura tiesību vai brīvību īstenošana tiek aizskarta diskriminācijas veidā.¹³¹ Pēc Pieteicēja pieteikumā tiesai minētā, tas būs Konvencijas 8. un 13. pants, jo valsts amatpersonas, to skaitā Valsts policija nav rīkojusies adekvāti, lai aizsargātu personu no naida runas tieši Pieteicēja seksuālās orientācijas dēļ,¹³² kaut arī Atbildētājs nepiekrīt šim argumentam.

3.1. Konvencijas 8. panta kopsakarā ar Konvencijas 13. un 14. pantu piemērojamība

[58] ECT lietā *Orlandi un citi pret Itāliju* ir piemērojusi Konvencijas 8. pantā iekļautās tiesības uz privāto un ģimenes dzīvi attiecībā arī uz viendzimuma personām, kas atrodas partnerattiecībās,¹³³ gluži kā esošajā situācijā saistībā ar Pieteicēju un viņa partneri, kas ir iemesls kāpēc Pieteicējs atsaucas uz Konvencijas 8. pantu savā pieteikumā tiesai.

[59] ECT savā praksē lietā *Beizaras un Levickas pret Lietuvu* ir piemērojusi Konvencijas 14. pantu kopsakarā ar Konvencijas 8. pantu tieši sakarā ar privātpersonu neaizstāvēšanu no naida runas interneta vidē sakarā ar apdraudēto personu seksuālo orientāciju, tādējādi diskriminējot personas viņu seksuālās orientācijas dēļ.¹³⁴

---

¹²⁹ Kāzuss [12].

¹³⁰ Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/649>

¹³¹ ECT 1968. gada 23. jūlija spriedums lietā "RELATING TO CERTAIN ASPECTS OF THE LAWS ON THE USE OF LANGUAGES IN EDUCATION IN BELGIUM" pret Beļģiju (iesnieguma nr. 1474/62; 1677/62; 1691/62; 1769/63; 1994/63; 2126/64) "THE LAW" sekcijas 9. rindkopa.

¹³² Kāzuss [12].

¹³³ ECT 2017. gada 14. decembra spriedums lietā *Orlandi un citi pret Itāliju* (iesnieguma nr. 26431/12; 26742/12; 44057/12; 60088/12), 143. rindkopa.

¹³⁴ ECT 2020. gada 14. maija spriedums lietā *Beizaras un Levickas pret Lietuvu* (iesnieguma nr. 41288/15), 129.-130. rindkopa.

[60] ECT lietā *Beizaras un Levickas pret Lietuvu*, piemērojot Konvencijas 13. pantu, ir konstatējusi pārkāpumu no valsts institūciju puses, tieši saistībā ar valsts institūciju, precīzāk, tieši Valsts policijas, neaktivitāti un nepietiekamu pienākumu izpildi saistībā ar naida runu pret viendzimuma personām internetā.¹³⁵

[61] Ņemot vērā iepriekš minēto, var secināt no lietas faktiskajiem apstākļiem, ka Pieteicējs uzskata, ka konkrētajā situācijā Valsts policija esot atteikusies pildīt savu pozitīvo pienākumu aizsargāt personu no draudiem un naida runas tās noraidošās attieksmes pret Pieteicēju viņa seksuālās orientācijas dēļ,¹³⁶ tādējādi, pēc Pieteicēja teiktā, pārkāpjot Konvencijas 8. pantu kopsakarā ar Konvencijas 13. un 14. pantu.¹³⁷ Atbildētājs skaidro, ka Valsts policija izpildīja savu pozitīvo pienākumu, kas izriet no likuma,¹³⁸ sniedzot atbildi uz Pieteicēja iesniegumu un veicot resorisko pārbaudi, proti, ievācot ziņas no abām aizdomās turamām personām par viņu nodomu rakstot abus strīdīgos komentārus Twitter aplikācijā.¹³⁹

Lietas faktiskie apstākļi ietilpst Konvencijas 8. panta kopsakarā ar Konvencijas 13. un 14. pantu tvērumā

3.2. Konvencijas 8. panta kopsakarā ar Konvencijas 13. un 14. pantu pārkāpums

[62] Atbildētājs uzskata, ka nav noticis nekāda veida pārkāpums un ka Atbildētājs nav pārkāpis savu pozitīvo pienākumu pasargāt personu no naida runas. Pieteicējs argumentē savā pieteikumā tiesai, ka Atbildētājs nav nodrošinājis efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli, lai pasargātu personu no naida runas,¹⁴⁰ bet šeit ir jāmin, ka ir KL 150. pants, kurš ir ticis veidots tieši ar tādu domu, lai pasargātu privātpersonu no naida noziegumiem, ieskaitot naida runu.¹⁴¹ Vienīgais, kam bija jānotiek, lai konkrētos divus Twitter aplikācijā ierakstītos komentārus atzītu par krimināli sodāmiem ir, ja saskaņā ar KL 150. panta pirmo daļu tiktu pierādīts, ka ir radies būtisks kaitējums. Tiek skaidrots, ka Valsts policija ir veikusi savu no likuma¹⁴² izrietošo pozitīvo pienākumu reaģējot uz Pieteicēja iesniegumu, lai

---

¹³⁵ Turpat 151.-156. rindkopa.

¹³⁶ Kāzuss [12].

¹³⁷ Turpat.

¹³⁸ Likums "Par policiju" 10.pants pirmā daļa 2.punkts. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/67957-par-policiju>

¹³⁹ Kāzuss [11].

¹⁴⁰ Kāzuss [12].

¹⁴¹ Krastiņš U., Liholaja V. Krimināllikuma komentāri. Otrā daļa (IX-XVII nodaļa). Otrais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2019, 409. lpp.

¹⁴² Likums "Par policiju" 10. pants pirmā daļa 2.punkts. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/67957-par-policiju>

noskaidrotu vai Pieteicējam ir noticis apdraudējums. Valsts policija veica individuālas pārrunas ar abām komentāru rakstītājām ar lietotārvārdiem “Ugh” un “Gunārs” un konstatēja, ka abas personas neapdraud Pieteicēju un nevēlas nodarīt Pieteicējam ļaunumu. Kaut arī paši komentāri var būt aplami un juridiski nekorekti nekas tajos nav tieši attiecināms uz pašu Pieteicēju kā indivīdu, proti, ka abas personas gribētu kaut kā vērsties pret pašu Pieteicēju. ECT lietā *Osman pret Apvienoto Karalisti* pati ir atzinusi, ka ja policija ir atbilstoši veikusi savu pozitīvo pienākumu izmeklējot un aizdomās turamo un nav atradusi pierādījumus iespējamām briesmām, tad nevar tikt konstatēts Konvencijas 8. panta pārkāpums.¹⁴³

[63] Ir jāpiemin, ka personas jau vēsturiski ir tikušas sodītas par naida runu sociālajos tīklos, ieskaitot naida runu pret personu saistībā ar personas seksuālo orientāciju.¹⁴⁴ Tādējādi secināms, ka Atbildētājs uztver nopietni šāda veida situācijas vienīgi, ne katra situācija ir vienāda, un šajā gadījumā Valsts policija izvērtējot situāciju konstatēja, ka nav noticis būtisks kaitējums vai draudi.

[64] Citstarp, ECT lietā *Tamiz pret Apvienoto Karalisti* ir atzinusi, ka internetā paustie komentāri var būt aizskaroši, bet personām šos komentārus parasti būtu jāuztver vien kā zema līmeņa vulgaritātes, kas ir normāla parādība interneta vidē, un kā komentārus, kurus jebkura saprātīga, persona var saprast kā nenopietnus.¹⁴⁵ Atbildētājs pēc Valsts policijas veiktās abu komentāru rakstītāju iztaujāšanas uzskata, ka viņu rakstītie komentāri nav bijuši nekas vairāk kā zema līmeņa vulgaritāte un, ka Pieteicējam vajadzētu saprast, ka runa par mūsdienās neeksistējošām koncentrācijas nometņu krāsniem vai psihiatriskajām slimnīcām, kur nevienu personu bez pamatota iemesla neievieto, it sevišķi viņas seksuālās orientācijas dēļ, nenodarīs nekādu kaitējumu vai nopietnus draudus Pieteicējam.

[65] Pieteicējs savā pieteikumā ir minējis arī uz to, ka ir nepieciešams ieviest administratīvo atbildību par naida runu, kas atrisinātu grūtības, ko rada KL 150. pantā minētā “būtiskā kaitējuma” pierādīšana.¹⁴⁶ Šeit ir jāpiemin, ka KL 150. panta pirmajā daļā noziedzīgais nodarījums ir ar materiālu sastāvu,¹⁴⁷ kas

---

¹⁴³ECT 1998. gada 28. oktobra spriedums lietā *Osman pret Lielbritāniju* (iesnieguma nr. 87/1997/871/1083), 128.-129. rindkopa.

¹⁴⁴Talsu rajona tiesas 2018. gada 10. janvāra spriedums lietā Nr. 11380026317, pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/447407.pdf>

¹⁴⁵ ECT 2017. gada 19. septembra spriedums lietā *Tamiz pret Apvienoto Karalisti* (iesnieguma nr. 3877/14), 81. rindkopa.

¹⁴⁶ Kāzuss [12].

¹⁴⁷ Krastiņš U., Liholaja V. Krimināllikuma komentāri. Otrā daļa (IX-XVII nodaļa). Otrais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2019, 409. lpp.

nozīmē, ka ir jābūt kaitīgām sekām, kas izpaužas kā būtisks kaitējums. Pieteicējs uzskata, ka ir jāsoda abas personas, jo autori ar saviem komentāriem ir radījuši Pieteicējam būtisku kaitējumu, proti, draudus viņa drošībai. Pieteicējs savā sūdzībā ir minējis, ka pēc viņa domām valsts institūciju atteikšanās no darbības rezultātā viņam ir radījušas nopietnas bailes par savu drošību.¹⁴⁸ Jāpiemin, ka jaunu administratīvo atbildību tiesību normu izveidošana nav tik vienkārša un prasa atbilstību vairākiem kritērijiem. Pirms noteikt jaunu administratīvās atbildības pamatu, jāņem vērā pieci kritēriji: (i) administratīvā akta prioritātes princips; (ii) sabiedriskās kārtības mērķa sasniegšanas princips; (iii) problēmsituācijas attiecināmība uz publiski tiesiskajām attiecībām; (iv) problēmsituācijas bīstamība un kaitīgums; (v) aizliegums paredzēt administratīvos sodus par administratīvā akta labprātīgu neizpildīšanu.¹⁴⁹

[66] Administratīvās akta prioritātes princips nozīmē, ka tikai ja problēmsituāciju nevar atrisināt ar administratīvā akta izdošanu, tad ir pieļaujams piemērot administratīvo sodu.¹⁵⁰ Izšķiršanos par labu vienam vai otram nosaka pats likumdevējs.¹⁵¹ Tā kā administratīvā akta obligātās pazīmes ir attiecināmība uz noteiktu personu vai personām,¹⁵² nodibinot, grozot, izbeidzot, konstatējot tiesiskās attiecības vai konstatējot faktisko situāciju,¹⁵³ Atbildētājs uzskata, ka naida runu nevar novērst izdodot noteiktai personai tiesiskās attiecības mainošu vai faktisko situāciju konstatējošu administratīvo aktu. Tādējādi pirmais kritērijs piepildās.

[67] Sabiedriskās kārtības mērķa sasniegšanas principa sakarā ir jāpārbauda, vai administratīvais sods mazinās šī pārkāpuma atkārtēšanos un izplatīšanos sabiedrībā, kā arī vai ar administratīvā pārkāpuma procesā esošajiem līdzekļiem būs iespējams šādas situācijas konstatēt, izmeklēt un pierādīt.¹⁵⁴ Šajā ziņā Atbildētājs uzskata, ka otrais kritērijs arī piepildās.

---

¹⁴⁸ Kāzuss [12].

¹⁴⁹Danovskis E., Kūtris G. Administratīvo pārkāpumu tiesības. Administratīvās atbildības likuma skaidrojumi. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2020, 54. lpp.

¹⁵⁰Turpat 55. lpp.

¹⁵¹Turpat.

¹⁵² Administratīvā procesa likums 1. panta trešā daļa. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/55567-administrativa-procesa-likums>

¹⁵³Turpat.

¹⁵⁴Danovskis E., Kūtris G. Administratīvo pārkāpumu tiesības. Administratīvās atbildības likuma skaidrojumi. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2020, 55. lpp.

[68] Nākamais kritērijs ir iespējamā pārkāpuma attiecināmība uz publiski tiesiskajām attiecībām. Šī kritērija būtība ir nodrošināt valsts neiejaukšanos konkrētajā problēmsituācijā, ja tā pēc aizskartās personas iniciatīvas tiek risināta civilprocesuālajā kārtībā.¹⁵⁵ Tā kā esošā problēmsituācija netiek risināta civilprocesuālajā kārtībā, tad var secināt par šī kritērija atbilstību.

[69] Par problēmsituācijas bīstamību un kaitīgumu Atbildētājs gan nepiekrīt, ka šis kritērijs būtu iestājies. Atbildētājs neuzskata, ka pāris sociālo tīklu komentāri var aizskart sabiedrības intereses tādā apmērā, ka būtu nepieciešams paredzēt administratīvo atbildību. Tāpēc pastāv KL 150. pants, kura pirmā daļa ir kriminālpārkāpums, kas pats par sevi ir mazākais noziedzīga nodarījuma veids. Naida runas problēma Latvijā nav tik liela, lai paredzētu atsevišķu administratīvo atbildību, jo ne visiem KL noteiktajiem noziedzīgajiem nodarījumiem vajag administratīvo atbildību par mazāk kaitīgu nodarījumu. Citādāk par katru nedaudz nepatīkamu interneta vietnē rakstītu komentāru vajadzētu piemērot administratīvo sodu, kas nebūtu lietderīgi un sabiedrības interesēs. Tādējādi nav piepildījies esošais kritērijs un nav jānosaka jauns administratīvās atbildības pamats.

Tādējādi var secināt, ka nav noticis Konvencijas 8. panta kopsakarā ar Konvencijas 13. un 14. pantu pārkāpums.

---

¹⁵⁵Administratīvā procesa likuma ieviešanas ietekmes izvērtējums un efektīvizēšanas priekšlikumu izstrāde – gala ziņojums, 59. lpp. Pieejams: <https://www.mk.gov.lv/lv/media/5334/download?attachment> [skatīts 03.04.2023.].

NORMATĪVO AKTU UN IZMANTOTĀS LITERATŪRAS SARAKSTS

Grāmatas

1. Krastiņš U., Liholaja V. Krimināllikuma komentāri. Otrā daļa (IX-XVII nodaļa). Otrais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2019, 409. lpp.
2. Danovskis E., Kūtris G. Administratīvo pārkāpumu tiesības. Administratīvās atbildības likuma skaidrojumi. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2020, 54.-55. lpp.

Atsevišķi raksti no grāmatām

3. Hopt K. Die dritte Gewalt als politischer Faktor, Eine Fallstudie zur Reform der Wahlkreiseinteilung in den USA . Berlin, 1969, https://primolatvija.hosted.exlibrisgroup.com/primo-explore/fulldisplay?docid=TN_cdi_jstor_primary_44305266&context=PC&vid=371KISCLU_VU1&lang=lv_LV&search_scope=default_scope&adaptor=primo_central_multiple_fe&tab=default_tab&query=any%2Ccontains%2CDie%20dritte%20Gewalt%20als%20politischer%20Faktor%2C%20Eine%20Fallstudie%20zur%20Reform%20der%20Wahlkreiseinteilung%20in%20den%20USA&offset=0
4. Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autora kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 680.–682. lpp.
5. Byard, Roger W. (March 5, 2016). "Forensic and historical aspects of crucifixion". *Forensic Science, Medicine, and Pathology* 12 (2): 206–208.

Interneta materiāli

6. Ārlietu ministrija. Sūdzības iesniegšana Eiropas Cilvēktiesību tiesā. 16.08.2021. Pieejams: https://www.mfa.gov.lv/lv/sudzibas-izskatisana-eiropas-cilvektiesibu-tiesa?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com [skatīts 01.04.2023.].
7. Practical Guide on Admissibility Criteria. Strasbourg: Council of Europe publishing, 2022, p.41.
8. Hamkova D. Tiesu prakse lietās, kurās noziedzīga nodarījuma sastāva pazīme ir būtisks kaitējums. Latvijas Republikas Augstākā tiesa, 2018, Pieejams:

- https://www.at.gov.lv/files/uploads/files/6_Judikatura/Tiesu_prakses_apkopojumi/2018/Apkopojums_butisks%20kaitejums_15_03_2018.docx 40. lpp.
9. Ambrasa I. Naida runas un naida noziegumu atpazīšanas un izmeklēšanas prakses problemaspekti Latvijas Republikā. Latvijas Republikas tiesībsargs, 2016, Pieejams: https://www.tiesibsargs.lv/wp-content/uploads/2022/07/naida_noziegumu_un_naida_runas_izmeklesana_lv_2016_1496214733.pdf, 85. lpp.
  10. Mākslas robežas: reliģisko pielūgsmes objektu attēlošana. Pieejams: <https://www.cilvektiesibas.info/raksti/makslas-robezas-religisko-pielugsmes-objektu-attelosana> [skatīts 13.03.2023.]
  11. Mākslas ceļš ir brīvība. Pieejams: <https://lvportals.lv/norises/336035-makslas-cels-ir-briviba-2021>
  12. Guide on Article 10 of the European Convention on Human Rights. Pieejams: chrome-extension://efaidnbnmnibpcjpcglclefindmkaj/https://www.echr.coe.int/documents/guide_art_10_eng.pdf [skatīts 10.03.2023].
  13. Tiesībsarga vēstule Daugavpils pilsētas pašvaldībai par Sandera Raudsepa izstādi Daugavpils Marka Rotko mākslas centrā. Pieejams: <chrome-extension://efaidnbnmnibpcjpcglclefindmkaj/https://www.tiesibsargs.lv/wp-content/uploads/2023/03/par-izstadi-daugavpils-marka-rotko-makslas-centra.pdf> [skatīts 10.03.2023].
  14. Mākslinieciskās izpausmes brīvība Eiropas Savienībā. Pieejams: https://www.tiesibsargs.lv/wp-content/uploads/2023/02/cae_freedom_of_artistic_expression_in_the_european_union_en.pdf
  15. Atbildes uz komandu iesūtītajiem jautājumiem. Pieejams: <https://www.tiesibsargs.lv/wp-content/uploads/2023/04/atbildes-uz-komandu-iesutitajiem-jautajumiem.pdf>
  16. Vēstule par izstādi Daugavpils Marka Rotko mākslas centrā. Pieejams: <https://www.tiesibsargs.lv/resource/par-izstadi-daugavpils-marka-rotko-centra/>
  17. <https://tezaurs.lv/profans:2>
  18. Reliģisko organizāciju darbības pārskats par 2021. gadu. Pieejams: <https://www.tm.gov.lv/lv/search?q=Reliģisko%20draudžu%20locekļu%20skaits>

19. Guide on Article 8 page 7 un 8. Pieejams:
https://www.echr.coe.int/documents/guide_art_8_eng.pdf [skatīts 17. un 24.03.2023.]
20. Administratīvā procesa likuma ieviešanas ietekmes izvērtējums un efektīvizēšanas priekšlikumu izstrāde – gala ziņojums, 59. lpp. Pieejams:
<https://www.mk.gov.lv/lv/media/5334/download?attachment> [skatīts 03.04.2023.].

Periodika

21. Langenbuhere K. Tiesnešu tiesību attīstība un iztulkošana. Metodoloģisks pētījums par tiesnešu tiesību tālākveidošanu vācu civiltiesībās, 2005, pieejams
[https://juristavards.lv/wwwraksti/JV/BIBLIOTEKA/GRAMATAS/TNA_\(E-5\)-LANGENBUHERE_TIESNESU%20TIESIBU%20ATTISTIBA.PDF](https://juristavards.lv/wwwraksti/JV/BIBLIOTEKA/GRAMATAS/TNA_(E-5)-LANGENBUHERE_TIESNESU%20TIESIBU%20ATTISTIBA.PDF)
22. Līce K. Pamattiesības. Jurista Vārds, 2022, Nr. 7 (1221), 34.-35.lpp, Pieejams:
<https://juristavards.lv/doc/280608-pamattiesibas/>
23. Fjodorovs J. Kas ir policijas resoriskā pārbaude?, Jurista Vārds, 2010, Nr.21 (616), Pieejams:
<https://m.juristavards.lv/doc/210400-kas-ir-policijas-resoriska-parbaude/>
24. H. Hannum, Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas statuss nacionālajās un starptautiskajās tiesībās, Gruzijas Starptautisko un salīdzinošo tiesību žurnāls 1995/95, 25. sējums, 287-397. lpp.
25. Latvijas Republikas Satversme. Satversmes tiesas atziņas. Rīga, Latvijas Vēstnesis, 2019, 149. lpp.
26. Pujats: „Da Vinči kods” ir īsta Dieva zaimošana. Pieejams:
<https://www.tvnet.lv/5032174/pujats-da-vinci-kods-ir-ista-dieva-zaimosana>

Normatīvie akti

27. Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzība konvencija. Pieejams:
<https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/649>
28. ANO Vispārējā cilvēktiesību deklarācija. Pieejams: <https://www.vvc.gov.lv/lv/starptautiskie-tiesibu-akti/un-universal-declaration-human-rights-1948>
29. Latvijas Republikas Satversme: Latvijas Republikas likums. Latvijas Vēstnesis, 01.07.1993.
30. Krimināllikums, Latvijas Vēstnesis, 1998, Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/88966-kriminallikums>
31. Kriminālprocesa likums. Latvijas Vēstnesis, 2005, 377. panta 1. punkts.
32. Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību. Latvijas Vēstnesis, 1998, 23. pants.

- 33.** Par policiju. Latvijas Republikas Augstākās Padomes un Valdības Ziņotājs, 1991, 12. panta pirmās daļas 2. punkts.
- 34.** Administratīvās atbildības likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/303007-administrativas-atbildibas-likums>
- 35.** Administratīvo sodu likums par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/314808-administrativo-sodu-likums-par-parkapumiem-parvaldes-sabiedriskas-kartibas-un-valsts-valodas-lietosanas-joma>
- 36.** Administratīvā procesa likums 1. panta 3. daļa. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/55567-administrativa-procesa-likums>

Tiesu prakse

- 37.** ECT 2013. gada 7. novembra spriedums lietā Vallianatos un citi pret Grieķiju (iesnieguma nr. 29381/09; 32684/09), 47. rindkopa.
- 38.** ECT 1996. gada 25. novembra spriedums lietā Wingrove pret Apvienoto Karalisti (iesnieguma nr. 17419/90), 58. rindkopa.
- 39.** ECT 2018. gada 25. oktobra spriedums lietā E.S. pret Austriju (iesnieguma nr. 38450/12), 53. rindkopa.
- 40.** ECT 1983. gada 17. novembra lieta C pret Apvienoto Karalisti, Komisijas lēmums (pieteikuma nr. 9276/81). Pieejams: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:\[%22001-74155%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:[%22001-74155%22]})
- 41.** ECT 2009. gada 25. jūnija spriedums lietā Liivik pret Igauniju, (pieteikuma nr. 12157/05), 100. rindkopa. Pieejams: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#%22itemid%22:\[%22001-93250%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#%22itemid%22:[%22001-93250%22]})
- 42.** ECT 2015. gada 16.jūnija spriedums lietā Delfi pret Igauniju. (pieteikuma nr. 64569/09), 120. rindkopa.
- 43.** ECT 1976. gada 7. decembra spriedumu lietā Handyside pret Apvienoto Karalisti (pieteikuma nr. (5493/72), 42. rindkopa.
- 44.** ECT 1980. gada 9. novembra spriedums lietā Sunday Times pret Apvienoto Karalisti (pieteikuma nr. 6538/74), 25.rindkopa.
- 45.** ECT 2015. gada 25. maija spriedums lietā Cangiz pret Turciju (iesnieguma nr. 48226/10).
- 46.** ECT 1990. gada 28. marta spriedums lietā Groppera Radio AG un citi pret Šveici (iesnieguma nr. 10890/84), 68. rindkopa.

47. ECT 2019. gada 25. oktobra spriedums lietā E.S. pret Austriju, (iesnieguma nr. 38450/12), 39.rindkopa.
48. ECT 2010. gada 14. septembra spriedums lietā Dink pret Turciju (iesnieguma nr. 2668/07).
49. ECT 1989. gada 20. novembra spriedums lietā Mark Intern Verlag GMBH un Klaus Beermann pret Vāciju (iesnieguma nr. 10572/83), 26. rindkopa.
50. ECT 1988. gada 24. maija spriedums lietā Muller un citi pret Šveici (iesnieguma nr. 10737/84), 27. rindkopa.
51. ECT 2022. gada 6. septembra spriedums lietā Ulusoy un citi pret Turciju (iesnieguma nr. 73062/16).
52. ECT 1994. gada 24. februāra spriedums lietā Casado Coca pret Spāniju (iesnieguma nr. 15450/89), 26.-35. rindkopa.
53. ECT 1999. gada 8. jūlija spriedums lietā Karatas pret Turciju (iesnieguma nr. 23168/94), 49.rindkopa.
54. ECT 2000. gada 16. marta spriedums lietā Ozgur Gundem pret Turciju (iesnieguma nr. 23144/93).
55. ECT 2009. Gada 6.aprīļa spriedums lietā Leroy pret Franciju (iesnieguma nr. 3619/03).
56. ECT 1999. gada 21. janvāra spriedums lietā Fressoz un Roire pret Franciju (iesnieguma nr. 29183/95), 45. rindkopa.
57. ECT 1998. gada 2. septembra spriedums lietā Ahmeds un citi pret Apvienoto Karalisti (iesnieguma nr. 65/1997/849/1056).
58. ECT 2016. gada 5. janvāra spriedums lietā Boris Erdtmann pret Vāciju (iesnieguma nr. 56328/10).
59. ECT 2020. gada 20. janvāra spriedums lietā Magyar Ketfarku Kutya Part pret Ungāriju (iesnieguma nr. 201/17).
60. ECT 2022. gada 26. aprīļa spriedums lietā Mark Intern Verlag GMBH un Klaus Beermann pret Vāciju (iesnieguma nr. 10572/83).
61. ECT 2018. gada 27. februāra spriedums lietā Sinkova pret Ukrainu (iesnieguma nr. 39496/11).
62. ECT 2011. gada 16. marta spriedums lietā Aleksey Ovechinnikov pret Krieviju (iesnieguma nr. 24061/04).
63. ECT 2016. gada 19. janvāra spriedums lietā Gormus pret Turciju (iesnieguma nr. 49085/07).

64. ECT 1980. gada 9. novembra spriedums lietā Sunday Times pret Apvienoto Karalisti (pieteikuma nr. 6538/74).
65. ECT 2020. gada 16. novembra spriedums lietā Engels pret Krieviju (iesnieguma nr. 61919/16).
66. ECT 2006. gada 25. aprīļa spriedums lietā Damman pret Šveici (iesnieguma nr. 77551/01).
67. ECT 2017. gada 4. jūlija spriedums lietā Kacki pret Poliju (iesnieguma nr. 10947/11).
68. ECT 2009. gada 3. februāra spriedums lietā Women on Waves un citi pret Portugāli (iesnieguma nr. 31276/05).
69. ECT 2017. gada 13. jūnija spriedums lietā Arnarson pret Islandi (iesnieguma nr. 58781/13).
70. ECT 1991. gada 26. novembra spriedums lietā Observer un Guardian pret Apvienoto Karalisti (iesnieguma nr. 13585/88).
71. ECT 2004. gada 17. decembra spriedums lietā Cumpăna un Mazare pret Rumāniju (iesnieguma nr. 33348/96).
72. ECT 1986. gada 8. jūlija spriedums lietā Lingens pret Austriju (iesnieguma nr. 9815/82).
73. ECT 1993. gada 25. maija spriedums lietā Kokinakis pret Grieķiju (iesnieguma nr. 14307/88).
74. ECT 1995. gada 26. aprīļa spriedums Prager un Oberschlick pret Austriju (iesnieguma nr. 11662/85).
75. ECT 1999. gada 25. novembra spriedums lietā Nilsen pret Norvēģiju (iesnieguma nr. 23118/93).
76. ECT 1994. gada 20. septembra spriedums lietā Otto Preminger Institut pret Austriju (iesnieguma nr. 13470/87).
77. ECT 2000. gada 26. oktobra spriedums lietā Kudła pret Poliju (iesnieguma nr. 30210/96), 152. rindkopa.
78. ECT 1968. gada 23. jūlija spriedums lietā "RELATING TO CERTAIN ASPECTS OF THE LAWS ON THE USE OF LANGUAGES IN EDUCATION IN BELGIUM" pret Beļģiju (iesnieguma nr. 1474/62; 1677/62; 1691/62; 1769/63; 1994/63; 2126/64) "THE LAW" sekcijas 9. rindkopa.
79. ECT 2017. gada 14. decembra spriedums lietā Orlandi un citi pret Itāliju (iesnieguma nr. 26431/12; 26742/12; 44057/12; 60088/12), 143. rindkopa.
80. ECT 2020. gada 14. maija spriedums lietā Beizaras un Levickas pret Lietuvu (iesnieguma nr. 41288/15), 129.-130., 151.-156. rindkopa.
81. ECT 1998. gada 28. oktobra spriedums lietā Osman pret Lielbritāniju (iesnieguma nr. 87/1997/871/1083), 128.-129. rindkopa.

- 82.** ECT 2017. gada 19. septembra spriedums lietā Tamiz pret Apvienoto Karalisti (iesnieguma nr. 3877/14), 81. rindkopa.
- 83.** Satversmes tiesa spriedums lietā Nr. 2003-02-0106, 05.06.2003., 1. punkts.
- 84.** Satversmes tiesas 02.03.2016. spriedums lietā Nr.2015-11-03, 20.p. Latvijas Vēstnesis, 2016, nr.45.
- 85.** Satversmes tiesas 12.02.2016. spriedums lietā Nr.2015-13-03, 15.2.p. Latvijas Vēstnesis, 2016, nr.31.
- 86.** Satversmes tiesas 18.10.2018. spriedums lietā Nr.2018-04-01, 15.p. Latvijas Vēstnesis, 2018, nr.208.
- 87.** Satversmes tiesas 13.05.2005. spriedums lietā Nr.2004-18-0106, 7.p. Latvijas Vēstnesis, 2005, nr.77.
- 88.** Satversmes tiesas 11.10.2018. spriedums lietā Nr.2017-30-01, 13.p. Latvijas Vēstnesis, 2018, nr.203.
- 89.** Talsu rajona tiesas 2018. gada 10. janvāra spriedums lietā Nr. 11380026317, pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/447407.pdf>